

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako drugo soboto

v Kranju (liška Iv. Pr. Lampret; izdaja konsorcij „Gorenjca“; odgovorni urednik Lavoslav Mikus).

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vs. rokopisi, pisma in druge pošiljatve naj se pošiljajo na uredništvo in upravištvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje enostopno pet-črtno za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vln.

Štev. 22.

V Celovcu, v soboto, dne 2. oktobra 1909.

Leto II.

So li upravičene zahteve po odpravitvi utrakvističnih šol in vpeljavi slovenskih?

Konec.

Četrta zahteva! Položi naj se temelj za izobrazbo vrlih ljudi in članov občinstva! Kakor je razvidno iz povedanega, utr. šole prej omenjenim zakonskim zahtevam ne ugodijo primerno; tem manj ugodijo še zadnji določbi, ki je takorekoč posledica vseh prejšnjih. Sač takšnih šol pa se tudi vidi! Uspeh je sramoten. Takšen uspeh ni v čast državnemu šolskemu zakonu in ni se čuditi, ako se ljudstvo brani šol! Celo stareji rod je izobraženejši nego novejši. A tudi kar se tiče duševnega razvoja zastaja mlajši rod iz zgoraj navedenih vzrokov. Samo v nemčurstvu napreduje, drugod povsod nazaduje. Nemčurstvo pa ni višek izobrazbe ampak značaj, ta je! Glede tega pravi še tudi § 72 „novega šolskega in učnega reda“: „Šola naj goji čut za vse pravo, dobro in lepo in naj si prizadeva izobraziti odkrit, plemenit značaj; zavolj tega se naj razvijajo v otroku vse dobre značajne lastnosti, kakor čut dolžnosti in časti, odkritost, resnicoljubnost, olika, varčnost, samozavest, zmernost in oblast čez se.“ Iz tega je torej razvidno, da glavna naloga šol ni nemški pouk — ampak vzgoja značaja. Ako pa se samo pospešuje in goji nemčurstvo (da pozdravljajo otroci „kutn tok“ ali pa da se brani otrokom slovensko govoriti) je to ravno vzgoja brez značaja. § 71 novega šolskega in učnega reda zahteva naravnost narodno vzgojo. Glasi se: „Šola bo toraj otroke navajala... k ljubezni do prirojene jim narodnosti.“ Seveda velja vse to le za Nemce, za Slovence te postavne ni, kakor tudi § 19 državnega zakona ni.

Utrakvistične šole toraj ne ugone zahtevam postav, so toraj protipostavne in vrhutege še proti vsem načelom pedagogike in metodike. Res

zanimive šole, ki se morejo roditi samo na Koroškem, kjer je z nemčurstvom zemlja že tako prepojena, da ni zmožna roditi boljšega sadu.

Utrakvistične šole toraj niso prave. Kakšne tedaj naj bodo šole? Takšne, ki ustrezajo zahtevam postav in ki ugone potrebam ljudstva in življenja. Tega utrakvistične šole ne morajo, ampak edinole slovenske šole. Da je to istina, vidimo ravno pri Nemcih! Čemu potem Nemci tudi ne upeljejo utrakvističnih šol ter s pomočjo francoščine, italijanščine ali angleščine uče znanosti in spretnosti. Naj bi vendar nekdo povedal zakaj Nemci tega ne storijo, ko so vendar utrakvistične šole tako dobre! Dobro blago se pa še samo hvali!

Bili so časi, ko so tudi Nemci imeli takorekoč utrakvistične šole (bržkone so služile te izumitelju naših šol za vzor). Učilo se je vse v latinščini, ravnotako, kakor mi zdaj v nemščini. Ne vem pa, če se še kdo izmed Nemcev najde, ki bi si te šole še zdaj želel! Mogoče koroški velenemci ali pa deželni šolski svet? Kako so bili zatopljeni Nemci v latinščino, učili so se je v vseh šolah; kdor ni znal latinski, ni bil izobražen (ravnotako, kakor zdaj tisti, ki ne zna nemški). Bil je tudi čas, ko so hoteli Nemci vsi postati Francozi. Od tega še sedanja šega, da se uče višji krogi francoski, da se govori na cesarskem dvoru francosko. A sčasoma so se začeli zavdati (nas zavoljo tega pa psujejo) svoje materinščine in zdaj so zopet tako ekstremni nacionalci, da hočejo vse druge narodnosti požreti z kožo in kostmi.

Razvoj nemškega naroda nas toraj uči, da so narodne, slovenske šole potrebne, ker drugače bi se Nemci ne bili odločili za nemške, ampak obdržali svojo prečastito latinščino. Narodne šole zahtevati je naša pravica, — ravnotako, kakor smejo imeti Nemci svoje nemške šole, tako pripadajo nam tudi slovenske šole, četudi smo

manjši in manj izobražen narod vsled nemškega nasilstva.

Slovinci se moramo toraj tudi otresti nemčizma in zahtevati narodnih, slovenskih šol. Ne samo po zgodovini Nemcev, ampak tudi po postavi so toraj upravičene zahteve po vpeljavi slovenskih šol.

Dolžnost vsakega Slovenca je toraj, da zahteva slovenske šole, šole, ki vzgaja njegov najdražji zaklad, otroka in ki ugone § 1 državnega šolskega zakona; odklanjajo naj se utrakvistične šole, ki so protizakonite in ki samo mehanizirajo, za duh pa nobenega razvedrila ne nudijo, na vrh pa samo pospešujejo germanizacijo.

Kakšne naj bodo slovenske šole? Kako napačen pojem ima slovensko ljudstvo o slovenskih šolah, nam kaže govorica, ki jo slišiš pogostoma med ljudstvom: „V šoli se mora otrok nemški učiti, slov. se itak doma nauči!“ Tisti pa, ki ima takšno mnenje, pozabi, da bi to tudi za Nemce bilo zdravo, posebno po deželah, v katerih se govori več jezikov. Nemci se tudi doma nemški nauče, čemu pa se potem še v šoli tudi le nemški uče? Naj bi se drugi deželni jezik učili! Od Nemcev se torej učimo, da se mora v šoli slovensko tudi, toraj materin jezik učiti, ker se ga doma otrok še premalo priuči. Ako so šole slovenske, nemščina ni izključena, ampak se ravno tako poučuje, a samo na bolj pameten način, na podlagi maternega jezika. (Glej na Štajerskem!) To so Nemci za dobro spoznali in hitro vpeljali, Slovincem pa ne dovolijo tega! Kaka modrost in pravica! Ali ni neumno v nemščini računati?

Kako naj otrok izpelje račun, če ga še dobro ne razume? Ali ni nespametno učiti realije v nemškem jeziku! Otrok, ki ne zna dobro ali pa nič nemško, naj se izraža v raznih predmetih! Koliko časa se potrat, ves pouk pa nima nobene zanimivosti, nobene vrednosti za vzgojo značaja. Realni predmeti vendar niso zavoljo tega vpeljani, da bi se otrok s pomočjo njih nemški

PODLISTEK.

Jozijeva prva ljubezen.

Spisal Ferdo Plešič.

Konec.

In tako je naš Jozij napisal z dovolj okornimi nemškimi črkami takole:

Luba moja Mojca!

Žest ti dam vedet, da ti sabnišch nišm mogu pouedet, da te imam koj tku rad, kotr Sovnje to rauno Polje, in Wuna ta schwachtne Moschije, in da b rad vedu, al me ti koj mifeno rada mafsch al ne. Nu boni prschou ano swatwo Nutsch barat te al me sa Schožeja otšč, tojga Kraizarjevga Jofeja.

To sicer ni bilo prav ničemur podobno. To je izgledalo prav tako, kakor tisti gospodje, ki včasih pridejo k nam na deželo pa se oblečejo v kmetiško nošo in potem tako stopicajo, kakor petelin, če si mu vrgel poleno med noge, ker jih vedno v kolena zebe. Vsejedno je dekle na planini Jozijevo razglednico dobila, jo prebrala in slednjič za silo umela, saj je revica hodila v isto «volksulo» kakor Jozij.

Ali da bi sedaj dejal, da je bila Mojca bogve kako vesela teh golobčkov, tega iz rož spletenega arca in teh sladkih besed; nak, tega pa ne. Posebno pa ne, ker so jo njene tovarišice prav krvavo dražile, ko so tudi one prebrale Jozijevo molitvico. Razglednica je kaj kmalu sfrčala vsa zmendrana na smetišče.

O tem pa Jozij seveda še ni nič vedel in soboto zvečer jo je odrinil na planino. To vam je privzdigoval nogi naš junak, kakor da bi mu gorelo pod petama. Hotel je, kot bi se šlo za njegovo izveličanje. Hm, ti zaljubljeni fantje!

Ali ko je prišel na planino, je bilo pa drugače. Kakor bi mu kdo presekal žile na nogah, nič več ni mogel dalje. Srce mu je močno utripalo hoje in bojazni. Spustil se je na kamen, obrisal si pot s čela ter se zazrl v svet pod seboj.

Mesec je zakraljeval s svojimi tihimi žarki nad dolino. Šumel je gozd pod njim in strmele so gore nad črnim prepodom. Smart jira je bila zapisana na skalnatem čelu, a v brezčutnih nedrih jim je nežno počivala bela snežna proga: večnost.

Sova je zavikala v tmuni dehtečega jelovja. Tedaj se Jozij zdrami in krene proti stavbi. Nevšečna misel mu je težila srce: Ali bo zadel na pravo okence, in kako ga bo Mojca sprejela? Ej, okence bo že našel, in sprejela ga bo, kakor on želi; saj je «fejst fant». Kateri fant pač ni o sebi uverjen, da je «fejst»?

Tako je stopal Jozij že bolj pogumno naprej. Nakrat mu zastane noga. Kaj pa je to, kdo stoji ob tej uri v vratih? Če ga oči ne varajo, je ona sama. Saj res, Mojca je, čaka ga!

Stala je Mojca na vratih in močni roki je držala v polnih bokih, in hudo je gledala... Marinka! Jaz bi jo bil kar pobrisal! Jozij je pa še tam stal in prodajal zijala. Zdaj se pa Mojca oglasi, in tako je govorilo dekle s planine zaljubljenemu fantu:

«Le bližje stop', santr tku na pridat! Pa ušeta nategn, da boš prov slišou, hoj t' rečem! Ti salamenšč pob, al' t' je vuna trkava? Koj s' pa šribu, ha? Jest tak'gale, k' od žovmirjov se fraj ni, še pohlendam nak; da boš vedu. Zdej pa mov pojđ, pa hilaj, da t' kdu na bara, koj tukila ongvavš.»

Če bi Jozija z mrzlo vodo polil, ljubše bi mu bilo. Oči in usta je pozabil odprte in skoro bi rekel, da mu je pamet zastala, vsaj beseda mu je. Ne ene ni spravil z gotlanca.

Da, te «pvanšarce»!

Ko pa je videl, da Mojca že dolgo ni več na vratih, in se spomnil, da so vratnice kdaj že zaropotale, je zganil najprej eno nogo, potem drugo in jo počasi pobrisal po stezi navzdol in v gozd.

Dolgo ni mogel zbrati misli. Ko pa je začel ukanje, ki je prihajalo z doline bližje in bližje, je obstal in zjasnilo se mu je.

Ali ni to Tomanovega Sepija glas?

Seveda je!

In Mojca je čakala na vratih.

Tomanov Sepij je namreč že prost vojaščine. Ahaaa!

Te «pvanšarce», te!

Kako se je Jozij potolažil, tega ne vem, zato vam tudi ne znam povedati. Da se je pa potolažil, nu, to sem pa za gotovo izvedel. Tudi on je našel svojo dečvo, svoje okence in svoje lojtrice doli v dolini in po lojtricah je skozi okence zlezal v zakonski jarem, kakor to pot stori vsak pošten koroški fant.

učil, ampak spoznaval razmere krog sebe, jih prav uporabljaj in si ukrepil značaj! Kako se sploh ujema to z zahtevami nove metodike? Pravi, realni predmeti naj se uče zavoljo vzgoje in za praktično življenje, ne pa, da se otrok s pomočjo njih uči nemščine. Ko bi ne bila to resnica, bi se smeli realni predmeti slovensko poučevati. Da bi se mogla snov seveda tudi v nemških urah porabiti, je samoobsebi umevno. Šola, katera bi bila tako urejena, da bi se poučevali realni predmeti in računanje slovensko, v drugih urah pa nemški, taksna šola bi ustrezala potrebam življenja in zahtevam ljudstva, ne pa šola, katere smoter je ponemčevanje in katera izrablja vse predmete zgolj za učenje nemščine na škodo izobrazbe.

Naslednje pa še pristavim izreke nekaterih Nemcev, ki naj bi služile koroškimi Slovencem za vzgled, kajti ti posnemajo povsod Nemce, mogoče jih bodo tudi v tem.

Nichtswürdig ist die Nation, die nicht ihr Alles freudig setzt an ihre Ehre. (Schiller.)

Was auch d'raus werde — steh' zu deinem Volk! Es ist dein angebor'ner Platz. (Schiller.)

*Nun will ich fahren in die Grube ...
Da wieder predigen und lehren
In Kirchen und in Schulen darf
Die deutsche Zunge, die mit Ehren
Zur Tür hinaus die fremde warf.* (Rückert.)

Nur in der eigenen Kraft ruht das Schicksal jeder Nation! (Moltke.)

Kako se rešuje slovenski narod na Koroškem.

Vsak pametno misleč koroški Slovenec gleda strme na početje takozvanih narodnih voditeljev na Koroškem. A boj na Koroškem, ki se bije z brezobzirnim nasprotnikom, ima namen ohraniti Slovence, kar jih je še, slovenski narodnosti. Ker se bije ta boj že leta in leta in brez posebnega uspeha, na nasprotni strani pa z vedno večjim napredovanjem, se nam vsiljuje vprašanje, zakaj nimamo nobenega uspeha, ali vsaj takega, ki bi se po naših močeh lahko pričakoval.

Na to vprašanje odgovorimo v prvi vrsti s tem, da se bije boj na eni strani med narodom, ki je majhen in po večini kmetski narod in radi tega ubožen ter nima dovoljnih sredstev in moči na razpolago, na drugi strani pa med ljudstvom, ki ima ogromno premoč, ki ima neštivilna sredstva in moči na razpolago, ki je tudi brezobzirno in kruto, kakor malokatero na svetu. Drugi vzrok neuspehov pa je ta, da v enem taboru ni nobene složnosti, nobenega skupnega nastopa, medtem ko je v drugem vse, kar leze in gre, udeleženo boja. Kakor Svatoplukovi sinovi se pripravljajo Slovence med seboj, počenjamo stvari, ki nam bodo prejkoslej v pogubo, nasprotnikom pa so seveda dobrodošla. Koroški „rodoljubi“ napadajo v svojem lističu „Miru“, po vzgledu svojih kranjskih somišljenikov, našo edino obrambno družbo in jo bojkotirajo, ker je baje liberalna. Ker so v odboru možje naprednega mišljenja, potem seveda bo družba ustanavljala v prvi vrsti svobodne šole brez krščanskega nauka, nastavljala učitelje, ki so največji brezverci i. t. d., to je tisti brezmejni strah, ki brani vsem tistim, ki so narodnjaki na krščanski podlagi, sodelovati pri edinem slovenskem obrambnem društvu. Mi hočemo šole na krščansko-katoliški podlagi, ker smo krščansko-katoliški kristjani. Kričijo, kakor bi krščanskega nauka sploh ne bilo v sedanjih šolah, kakor da bi ne smel prestopiti noben katehet šolskega praga. Medtem pa je znano vsakomur, da se po vseh ljudskih in srednjih šolah poučuje veronauk, in da mora biti vsak ljudskošolski učitelj usposobljen poučevati krščanski nauk in da jim postava ukazuje, vzgojevati otroke v versko-nravnem duhu. Slovenščina pricaplja povsod šole zadej, akoravno bi se morala v prvi vrsti povdarjati. V prvi vrsti nam hočejo naši nasprotniki vzeti naš materin jezik in Ciril in Metodova družba se pred vsem bori za šole, v katerih se bo pouk delil v materinem, to je v slovenskem jeziku. Drugih namenov še pri naši dični družbi živa duša ni mogla najti. Vsa leta se je naša družba z vnemo potegovala za to in zadnja leta vedno bolj energično, in ker je v prvi vrsti povdarjala, kar je samoobsebi umevno, narodni moment, so jo začeli različni narodnjaki napadati in bojkotirati. Sedaj so

začeli to komedijo na Koroškem, kjer je krvavo potreben skupen nastop proti navalu naših smrtnih sovražnikov. Podružnice Ciril in Metodove družbe, ki so bile nekaj časa ognjišča narodnega gibanja, kjer se je v neštevilnih govorih naše ljudstvo opozarjalo na nečuvne šolske razmere med koroškimi Slovenci, kjer se je kazalo na nakane in zahrbtne namene Nemcev, kjer se je ljudstvo vnemalo in vzpodbujalo k narodnemu delovanju in k narodni zavesti, so pustili koroški „rodoljubi“ pospati ali pa jih celo razdružujejo, češ, da so nedelavne in le spijo i. t. d. Tega seveda ne pomislijo, da bi morali sami v očigled delovanja nasprotnikov z vso vnemo gledati na to, da bi se podružnice vzdrževale, se množile in plodonosno delovale. Ali ker odbor družbe ni po volji nekaterim gospodom, se ne sme sodelovati pri obrambnem delu. No, sedaj ti gospodje ustanavljajo nove podružnice šolskega društva in grmijo zoper Ciril in Metodovo družbo, ljudstvo pa gleda in se čudi, češ, ti pa hočejo vedno nova društva, vsak dan se drugače premislijo. Stare stavbe podirajo in zidajo nove na pesek, toliko da si preganjajo dolgčas in se delajo norca iz slovenskega ljudstva. Zares diletantje v narodnem delu. Prej so navsomoč hvalili družbo in povdarjali njene zasluge za Koroško, sedaj pa, ko jim odbor ni dovolji, odreka jo vse delovanje in vse zasluge za Koroško. Družba je svoje dohodke v zadnjih letih podvojila, lahko pa bi jih potrojila in storila trikrat toliko, ko bi n. pr. na Kranjskem in Štajerskem razni rodoljubi imeli le kaj smisla za narodno obrambno delo. Ali ti vidijo le strah pred liberalizmom v družbinem delovanju. Naši vojskovodje bi se lahko učili taktike, ki jo imajo nasprotniki, pri katerih pade vse drugo, če se gre za nemški jezik in ohranitev nemškega življa. Vsak, najsi naprednjak ali krščanski socijalec sodeluje pri „Schulvereinu“ ali „Südmarki“. Ni jim mar, če so tudi vodstva in odbori v rokah liberalcev. Oni ne gledajo na enake malenkosti, ampak vsi so brezobzirni, če se gre za nemštvo. In naši ljudje tega nočejo videti, ne marajo se učiti sluge od nasprotnikov, rajši se med seboj pričkajo in sami podirajo utrdbe, da se sovražnik tem lažje polasti trdnjave. Sram nas bi moralo biti, da je na slovenskem ozemlju Koroške več šulferajnskih in sidmarkinih podružnic delavnih, kakor slovenskih. Z vso močjo bi morali začeto delo podružnic nadaljevati in iti roko v roki ob enajsti uri složni in srčni v boj, ki se sedaj bije brez upa zmage. Dal Bog, da bi se spametovali koroški in izvenkoroški Slovenci, da bi v narodno-obrambnem delu skupno postopali, kakor to delajo nasprotniki in da bi napeli skupne moči za ohranitev skrhane posesti koroških Slovencev.

Kako misli priprost slovenski kmet o narodnem delu?

Kakor smo poročali, se je kot odgovor na nemško dvamilijonsko zbirko za nemški Schulverein uvedla med Slovenci zbirka za 200.000 kron za Ciril-Methodov obrambni sklad. 1000 Slovencev se ima zavezati, da tekom petih let plača po 200 kron za ta sklad, ki je namenjen za obrambo naše slovenske meje. Da bodo se takoj oglasili razni požrtvovalni in zavedni rodoljubi v vrstah našega razumnštva in dobro stoječega trgovstva in obrtništva, smo vedeli naprej. Da med tistimi, ki bi se lahko v teh stanovah v gori naznačeno plačilo 200 K zavezali, manjka še tisoč in tisoč imen, je žalostno, pa resnično. In če je smisel za narodno obrambno delo med pripadniki teh slojev tako malo, kako naj zahtevamo to od našega priprostega kmetskega ljudstva, ki v težki skrbi za svoj obstoj jedva more misliti na kaj drugega, nego na svoj gospodarski položaj in njega izboljšanje. In vendar se najdejo tudi v teh vrstah možje, ki iskreno narodno čutijo, ki zasledujejo boj za narodove pravice z vnemo in ljubeznijo, ki čutijo v svojih srcih tudi dolžnost požrtvovalnosti in doprinašajo — dasi težko — žrtve za ta veliki boj.

Naravnost krasen vzgled narodne požrtvovalnosti in ljubezni do domovine nam podaja neki slovenski kmet iz okolice Beljaka na Koroškem, ki je poslal Ciril-Methodovi družbi izjavo, da se zavezuje plačati za obrambni sklad 200 kron in obenem poslal sledeče pismo:

«Odločil sem se vstopiti v vrsto onih, ki žrtvujejo za sklad 200×1000, ker uvidevam veliki

pomen samoobrambe slovenskega naroda. Obenem kličem slovenskim kmetovalcem:

Vzdramite se! Gre se za zemljo in deco slovensko! Kaj vam hasne, ako zapusti marsikateri izmed vas znatno premoženje svojim otrokom, ako pa jim ne more dati narodne izobrazbe?! Izgubljeni so otroci za narod s premoženjem vred! A takih otrokov je pri nas tisoče. Dragi stanovski tovarši, vstopite mnogoštevilno v narodno vojsko in pokazite, da tudi naš bedni kmetski stan noče biti zadnji, ko ga kliče na obrambo domovine.

Res, težko je kmetu položiti kak izdaten dar na oltar domovine, ko ga pritiska država, dežela, občina in pri nas še ponemčevalna šola z ogromnimi davki. Toda s štedljivostjo se tudi doseže nekaj in pravemu rodoljubi mora biti v veselje štediti v blagor svojega naroda! — Koroški kmet, vkleknjen v verige «nemškega robstva.»

Toliko domovinske ljubezni najdemo malo pri marsikaterem razumniku. Zato le kličemo: Slava vrlemu kmetskemu narodnjaku! Naj bi ga posnemali mnogi stanovski tovarši, naj bi se pa učili od njega zastopniki drugih, boljše stoječih stanov!

Shod in veselica na Plešivcu.

(Radi pomanjkanja prostora se v zadnji številki ni moglo objaviti.)

Daleč po slovenski domovini slovi ime vrlega narodnjaka Prosekarja in njegova gostoljubna hiša na Plešivcu. Pa je tudi krasno to domovje vrh hriba, odkoder se vidi daleč po divnih slovenskih dolinah in gorah, kjer je čist zrak, ki bistri oko in duh in buči dovtetnost za lepoto naših krajev. Na takih mestih vzrastejo narodnjaki s širokim obzorjem in iskrenim čutom za dom in rod, ki z orlovim očesom merijo vrvenje v nižavah in z bistrim umom znajo ubrati pravo pot na korist narodni stvari. In iz svojih višav je povabil naš vrli Prosekar Slovence na shod Ciril in Metodove podružnice, obenem združen z veselico. Temu prijaznemu vabilu se je odzvalo nad vse pričakovanje sijajno število narodnega občinstva, čeprav je «Mir», ali pravzaprav ravno radi tega, kjer je ta list indirektno naznanil svojo nevoljo nad to prirediteljo z notico, naj se ne nabira za Ciril in Metodovo družbo. Ali ljudstvo samo je dalo na to izzivanje primeren odgovor tako z obilnimi darovi za družbo, kakor tudi z mnogoštevilno udeležbo. Kot zastopnika Ciril in Metodove družbe sta prišla iz Ljubljane tržni nadzornik Ribnikar in g. Berce, iz Celovca g. dr. Müller in drugi. Posebno častno pa so se izkazali pri udeležbi narodnjaki iz Borovelj in okolice. Polnoštevilno so namreč napravili ta izlet na gore tamburaško društvo «Strel» v čepicah in novoustanovljeno pevsko društvo iz Borovelj, dalje prvo koroško telovadno društvo «Sokol» v Glinjah s pevci in tamburaši iz tega kraja, končno mnoge Slovenke in Slovenci iz Roža. Seveda so prihiteli v obilnem številu tudi narodnjaki iz Kotmarvasi, Hodiš in drugih bližnjih krajev. V sprejem gostom pove Prosekarjeva hčerka, okrašena s slovenskim tračkom čez prsi, domoljubno deklamacijo. Njen nastop je izzval splošno odobravanje. Ko so dobro izurjeni tamburaši zasvirali par narodnih komadov, otvori zborovanje g. Prosekar, pozdravi navzoče in odda besedo g. župniku Bercetu kot zastopniku vodstva družbe. Ta tolmači zborovalcem pozdrave in simpatije osrednjega vodstva, povdarja da hoče Ciril in Metodova družba vso svoje moči in ves svoj vpliv zastaviti v to, da se šolsko in narodno vprašanje za Slovence na Koroškem reši kolikor mogoče ugodno in naglo. Pravi, da je družba izpolnjevala in da bo izvrševala svoje obrambno nalogo, pa naj piše in govori proti njej, kd orkoli kar hoče. Za resen in premišljen govor je žel g. Berce viharno odobravanje. Kot drugi govornik nastopi odvetnik g. dr. Müller iz Celovca. Njegov dolgi, a vsesokog zanimiv, mestoma hipno elektrizujoč govor je vzdrževal poslušalce v taki napetosti, da so s pridržano sapo pazili na besede izbornega govornika. Vse, kar je povedal, je bilo tako na mestu, vsem razumljivo in iz srca govorjeno, da pogostoma od burnega odobravanja kar k besedi ni prišel. Govoril je s toliko gorečnostjo in tolikim navdušenjem, da mu je proti koncu že glas odpovedoval službo. Menda se ni bilo naše šolsko vprašanje, naš boj za materin jezik v ljudski šoli in našo deco z vsemi svojimi posledicami za Slovence, objasnjen na javnem shodu tako vsestransko, temeljito in poljudno, kot se je to zgodilo na Plešivcu. Vsak Slovenec, bodisi tega ali onega osebnega prepričanja, je mo-

al pritrjevati, tudi najzagrizenejšega nasprotnika bi izvajanja govornika prepričala. In ko je g. doktor proti koncu s povzdignjenim glasom pokazal na našo zaslobo v Slovanstvu, na našo vzajemnost z onim mnogoštevilnim rodem, v čigar pokrajinah solnce ne zaide, so plavale misli vseh kakor v nebotičnih višinah, od koder so gledali zmagoslavno bodočnost svojega rodu in sramoten poraz dosedanjih zatiralcev. Kakor iz enega grla se je izvil vsem poslušalcem vzklik navdušenja, kakor en mož so vstali, ko so tamburaši zasvirali «Lepa naša domovina» in pevcji zapeli «Slovenec sem». Preslabo je pero, da bi podalo ta krasen govor v lepi obliki in škoda bi bila, če bi ga ne izvedeli tudi Slovenci drugod. Zato je želeli, da se objavi v celosti. — Ko je še tržni nadzornik g. Ribnikar izpregovoril k poslušalcem, se zaključil zborovanje in se prične veselica. G. Ribnikar je nato praktično razlagal številnim kmetom temeljne nauke o živnozdravnstvu in živinoreji, za kar so mu kmetovalci zelo hvaležni. Njegovo praktično razkazovanje je bilo zelo poučno in želeli bi bilo, da bi bil vsak shod na deželi združen s takim koristnim predavanjem. — Velik pomen za razvoj narodnega gibanja na Koroškem ima ta shod na Plešivcu tudi po tem, da je tu prvič javno nastopil prvi koroški «Sokol v Glinjah. Milo je bilo gledati naše kremenite mladeniče, kako so v telovadni obleki krepko korakali ter točno in v splošno zadovoljnost izvajali proste vaje. Gotovo vsakemu gledalcu se je poročila pri pogledu na to gibčnost, prožnost in krepkost želja, da bi se ta mladi sokolič krepko razvijal in raste, da bi pridobil mnogo bratov na koroških tleh ter končno združil vse naše mladeniče v to narodno vojsko. Tudi nastopu telovadcev se je zahvaljevalo občinstvo z navdušenim ploskanjem. — Proti večeru se je začel vrteti mlajši svet pri tamburaški godbi, drugi so prepevali in se prijateljsko pogovarjali. Po dnevi je naznanjevalo grmenje topičev, po noči čarobni raketi in umetni ogenj po vsej dolini in okolici Slovanca kakor tudi nasprotnikom, da se vrši na Plešivcu narodna prireditve. Posebno je nam še omeniti s pohvalo veliki trud, ki ga je imel gostitelj g. Prosekar s pripravami. Prostorna in okusna veranda (da se je mogel shod vršiti ob vsakem vremenu), mize in stoli posebej za to priložnost postavljeni, slov. trobojnice, topiči, raketi itd., vse to je priredil z veliko požrtvovalnostjo v sprejema gostov. S koliko zagrizenostjo so delovali nemškutarji proti tej prireditvi, kaže dejstvo, da so hoteli zastrašiti vse gostilničarje, da bi ne šli točit pijače. Ta zlobna nakana se jim seveda ni posrečila, a Slovenci so izprevideli, kakšni so oni, ki žive od njih denarjev, a jim niti pijače in jedi ne privoščejo. S takim postopanjem bodo le dosegli, da se tudi slepim odprejo oči. Le tako naprej! — Končno najizpr. govorimo nekoliko o celotnem vtisu tega shoda in veselice. Koliko se piše in govori sedaj proti Ciril in Metodovi družbi, proti dr. Müllerju in drugim osebam, vse to so «liberalna» strasila pri gotovi gospodi. In glejte, Ciril in Metodova družba je izpregovorila po svojih zastopnikih h koroškemu ljudstvu, izpregovoril je dr. Müller in to ljudstvo je strmeč gledalo na svoje oči, slisalo na svoja ušesa, da pred njim niso volkovi v ovčjem kožuhu in ne brezverni «liberalci», ampak iskreni, navdušeni narodnjaki, kojim ni za razdor in ne za hujskanje (saj se kočljivih vprašanj niti eden govornik ni dotaknil niti v toliko, da bi odvrnil neupravičene napade z druge strani), ampak da se jim gre samo in edinole za narodno stvar in za slovo na tej podlagi. Ljudstvo samo bo časoma uvidelo, kdo ima v resnici dobro voljo, kdo more pokazati na narodna dejanja, komu se gre za blagor ljudstva in komu samo za strankarske namene. Znao pa se bo tudi braniti proti hujskanju in neopravičenim napadom. — Take trpke misli so se porodile marsikom, ali šele po zbovanju, kajti pri istem je prevladalo čustvo zadovoljnosti v toliko, da nobena temna misel niti na površje ni mogla.

Puškarjska zadruga v Borovljah.

Borovlje, dne 23. septembra 1909.

Kakor je znano, na zadnjem občnem zboru puškarjske zadruga letno računsko poročilo, katero je izdelal ravnatelj Hojnik in katero je tudi nek «strokovnjak» pri okrajnem glavarstvu v Celovcu spoznal za pravilno, ni bilo odobreno. Gospod A. Stangl je namreč na občnem zboru kritiziral letni račun in dokazal, da ne odgovarja resnici.

Posledica je bila, da je celo nekaterim Ogrizovim podrepnikom zasvetila v njih prazni glavi svetla luč, po domače pamet imenovana, da so uvideli tudi ti, da jih hočejo gotovi ljudje farbati in fopati z neresničnim letnim poročilom; vsled tega je občni zbor odklonil letni račun in naročil «direktorju» Hojniku, naj izdelava novo letno računsko poročilo, katero naj predloži prihodnjemu občnemu zboru.

Te dni je bilo izdelano novo letno računsko poročilo, ki se bo v kratkem predložilo občnemu zboru v odobrenje. Po tem novem poročilu je bilo zadnje leto 1150 K čistega dobička, torej okoli deset tisoč kron manj kakor po prvem računskem poročilu, katero, kakor rečeno, ni bilo potrjeno od občnega zbora. Vprašamo vse razsodne, trezno misleče in poštene ljudi: ali je škandal ali lumparija, ako se v prvem računskem poročilu trdi, da je okoli enajst tisoč kron čistega dobička, v drugem pa, da je bilo čistega dobička samo nekaj čez en tisoč kron? Pripomnimo še in povemo vsem Borovljanom, ne samo puškarjem, ampak tudi obrtnikom, in to si naj dobro zapomnijo: Visoka glava je glasovala na zadnjem občnem zboru zato, da se odobri prvotno letno poročilo. Mislimo, da samo še tisti ljudje, ki nosijo sicer še lastno glavo na svojih ramah, a ki ne mislijo več sami, ampak za katere opravlja to visoka glava, morejo držati s takim človekom. Sram ga naj bo, ako ima še kaj sramežljivosti v sebi.

V kratkem (9. oktobra t. l.) se bo vršil občni zbor, ki se mu bo predložilo v odobrenje ne samo novo letno računsko poročilo, ampak tudi izpremenjena nova pravila puškarjske zadruga. Po teh novih pravilih bo mogel postati ud ali član zadruga samo tisti, kdor plača zadržni delež v znesku 100 kron.

Tisti, kateri so to določbo spravili v nova pravila, kakor visoka glava, pravijo, da se morajo zadržni deleži povzdigniti na 100 kron zavoljo tega, ker je kapital, s katerim zadruga razpolaga, premajhen, tako da se zadruga ravno zavoljo tega ne more prav razvijati. Mi pa pravimo, da je to vse skupaj zlagano, ako kdo pravi, da zadruga radi sedanjih zadržnih deležev ne more vspevati; le oglejmo si malo bolj natančno celo stvar in hitro bo ne samo nam, ampak tudi gotovim zaslepljencem, ki imajo sicer dobre oči, a zavoljo vedno večje visoke glave nič ne vidijo, popolnoma jasno, kam pes tace moli.

Vprašamo: zakaj je razpoložljivi kapital, odkar imamo tri leta pri zadrugi g. Hojnika za največjega gospodarja in glavarja, zdaj naenkrat premajhen? Poglejmo malo v računsko poročila zadnjih treh let, katera je izdelal naš častiti gospod ravnatelj! Leta 1906 in 1907 je imela zadruga dobiti od različnih dolžnikov povprečno 22 do 24 tisoč kron, akoravno je tedaj zadruga prodajala se na tuje prekupovalce in firme po celem Avstrijskem in drugod blago. Potem je zadruga, oziroma Hojnik pod pritiskom in prizadevanjem župana Ogriza opustila prodajanje pušk na prekupovalce in firme izven Borovelj, tako da je delala samo še za boroveljske dobavitelje ali liferante. Razumljivo je, da se je zavoljotega neumnega in samo za visoko glavo pametnega koraka, znatno znižal promet. Vsak človek bi pričakoval, da se je vsled znižanega in zmanjšanega prometa znižala in zmanjšala tudi tista vsota denarja, katero ima zadruga dobiti od različnih dolžnikov in katera je za njo mrtev kapital.

Tako bi bilo naravno in normalno. A pri naši zadrugi se vselej le to zgodi, kar je nenaravno in nenormalno. Naša zadruga je pač res vsled vednega pritiskanja od strani visoke glave in zavoljo nespametne bojzljivosti mnogih puškarjev, primerjati človeku, ki stoji z velikim trudom na glavi, akoravno bi se lahko ponosno postavil na svoje močne noge.

Prej torej, ko je bil promet večji, je imela zadruga dobiti okoli 24 tisoč kron, zdaj pa, ko je njen promet daleč manjši, pa ima dobiti okoli 33 tisoč kron.

Kako je to mogoče?

Pod prejšnjim vodstvom pred «izvrstnim» delovanjem g. Hojnika, je dobil vsak, kdor je kaj kupil pri zadrugi 5 procentov skonta ali popustka, a samo, ako je poravnal svoj dolg tekoma 30 dni, računano od dne fakture. Vsi so torej tekom enega meseca poravnali svoj dolg, ker bi sicer izgubili popustek. Seveda naša «visoka glava» mora imeti povsod in tako je imela tudi tukaj svojo «Extra

Wurst». Ona je dolžna zadrugi vedno največ izmed vseh borovskih dolžnikov, a svojega dolga včasih se v treh mesecih ni poravnala; če ga je pa potem enkrat poravnala, ni plačala celi račun, kakor bi bilo prav, ampak odračunala je 5 procentov popustka, seveda z vednostjo g. Hojnika. To je seveda postalo znano tudi drugim odjemalcem; dolžnost bi bila, da bi se oni nedostatek odpravil, a mesto tega se je razširil še na druge odjemalce. Posledica je bila, da so dolgovali dolžniki zadrugi vedno večje svote; kakor že povedano, je znašala ta svota zadnje leto okoli 33 tisoč kron. Ta kapital je za zadrugo mrtev, lahko bi bil pa v zadržni blagajni in bi znatno povečal prometni kapital zadruga. Kateri človek je zakrivil, da to ni tako, smo že zgoraj dokazali.

Sploh kreditira zadruga gotovim ljudem prevelike svote. Župan Ogris sam dolguje navadno naši zadrugi 12 do 14 tisoč kron! To bi se ne zgodilo, ako bi sedeli v odboru sami ljudje, katerim leži res na srcu napredek naše puškarjske zadruga. A žalibog imajo prvo besedo tisti, katerim leži zadruga že dolgo v želodcu in ki komaj čakajo, kdaj pride njen konec. Samo zavoljo tega kreditirajo nepotrebno visoke svote, ker tako omogočijo, da nek nadut človek konkurira z našo zadrugo, ker na ta način zmanjšujejo vedno bolj njen prometni kapital.

Kam moli torej pes tace?

Oni pravijo, da mora plačati vsak ud zadruga 100 kron, da dobimo potrebni prometni kapital. Dokazali smo, da so ti ljudje sami, v prvi vrsti pa visoka glava, zakrivil, da naš prometni kapital ni večji. Zakaj hočejo sploh povišati oni prometni kapital? Zato ker potrebujejo oni, posebno pa visoka glava, vedno večji kredit, ne pa, da bi pospeševali razvitek zadruga!

Samostojni mojstri in dobavitelji!

Ne dajmo se nikoli izrabiti za to, da bi polnil z našim težko zasluženim denarjem svoj žep človek, ki preži noč in dan na našo zadrugo, našo edino oporo, da jo izžme in potem uniči. Naša zadruga ni zato tukaj, da pomaga temu ali onemu tlačiti in odirati delavce, tudi ne zato, da jo molze kak nezmožen ravnatelj, ampak zato, da dá dober zaslužek svojim udom in da obrani našo samostojnost proti visoki glavi!

Ako sprejme občni zbor nova pravila, po katerih mora plačati vsak ud kot zadržni delež 100 kron, povečamo naš prometni kapital — zadruga šteje okoli 100 članov — za deset tisoč kron. To pa se ne sme nikoli zgoditi, ker bi mnogo puškarjev sploh ne moglo pristopiti k zadrugi, drugi pa, ki bi mogli pristopiti, bi podpirali s tem samo visoko glavo. Ako pa bo občni zbor res prepričan, naj se naš prometni kapital takoj poviša za deset tisoč kron, potem naj odločno prepove ravnatelju Hojniku, kreditirati se kdaj kake visoki glavi 10 tisoč kron. Ogris naj takoj poravnava svoj dolg in s tem imamo tudi že potrebni kapital.

Dva borovška puškarja.

Svetovna politika.

Državni zbor. Dunaj, 30. septembra. V krogih nemških poslancev se zatrjuje z vso odločnostjo, da se snide državni zbor na vsak način 20. oktobra.

Balkanske homatije. Zagreb, 29. septembra. Kljub temu, da oporeka srbska vlada vsem vestem o protidinastičnem gibanju, se vendar v krogih, ki poznajo srbske razmere, sodi, da je Petrov prestol zelo omajan. Že pred meseci se je širil glas, da mislijo neki krogi spraviti angleškega vojvodo Comaughta na srbski prestol. Sedaj se poroča, da je v ta namen prava zarota, kateri je baje bivši minister Genčić na čelu. V zaroto je baje vpletenih tudi mnogo častnikov. Če je v deželi mnogo ljudi, ki bi želeli tujega princa za kralja, je dvomljivo, popolnoma gotovo pa je, da se opaža po vsej deželi nezadovoljnost s Petrom in z dinastijo sploh.

Kotor, 29. septembra. Iz Cetinj se poroča, da so zasledili vojaško zaroto proti knezu.

Carigrad, 29. septembra. Neki črnogorski major, drug črnogorski častnik s tremi spremljevalci in neki podčastnik so pribežali iz Črnogore v Turčijo in prosijo, da bi jih sprejeli v turško vojsko.

Španija. Madrid, 29. septembra. Ministrski svet je sklenil, predložiti kralju tri dekrete na potrdilo. S prvim se preklicuje izjemno stanje v deželi, razen v Barceloni in Geroni, z drugim se sklicuje parlament, s tretjim se razpisujejo volitve za generalni svet.

Madrid, 29. septembra. Španske čete so zasledle Selvan y Maroku.

Koroški deželni zbor.

V otvoritveni seji naznani deželni predsednik baron Hein, da je cesar imenoval za deželnega glavarja barona Aichelburga, za njegovega namestnika pl. Metnitza. Deželni glavar Aichelburg objubi zvestobo v roke deželnega predsednika, omenja v svojem nagovoru slabi finančni položaj dežele, vesele dogodke na gospodarskem polju, zlasti poljedelsko razstavo v Špitalu in otvoritev turske železnice. Ljudskih šol je v deželi 370, meščanskih pa 13; na njih deluje 51 učnih moči. — Zbornica potrjuje vse izvolitve, na kar dež. glavar zaobljubi vse poslance: slovenska poslanca Ellersdorfer in Grafenauer izpregovorita besedilo obljube v slovenskem jeziku, kar nemškemu nacionalcem ni po godu. — Tenkočutna duša nemškega nacionalca Pirknerja se vznemirja zaradi slovenskih napisov v brzovlakih na progi Trst-Dunaj; vložil je predlog, ki protestira proti nezaslišnemu imenovanju prestolnice: Klagenfurt — Celovec.

* * *

V seji z dne 29. septembra je poslanec Burger vložil interpelacijo, eno najbolj smešnih, kar jih je sploh vložil, radi vpada kranjskih Slovencev v borovljski okraj.



Telovadno društvo

«SOKOL» v Borovljah.

Jutri, v nedeljo 3. oktobra 1909

Ustanovitev prvega koroškega Sokola v Borovljah

na Doleh pri Borovljah
ob 2. uri popoldne.

Koroški Slovenci! Naprednjaki! Pohitite vsi jutri na to narodno slavnost, ki je spominski kamen v zgodovini koroških Slovencev!
Nazdar!

Društvene vesti.

„Prosveta“, akad. fer. društvo v Ljubljani naznanja, da se je na zadnjem občnem zboru voljeni odbor konstituiral sledeče: predsednik: iur. Radovan Krivic, podpredsednik: iur. Ivan Zorman, tajnik: iur. Gilbert Zupančič, blagajnik: phil. Fran Vrhovnik, knjižničar: iur. Janko Vrančič, namestnika: iur. Viljem Krejči in vet. Janko Vizjak; preglednika: iur. Albin Pleško in iur. Fran Trampuž.

Zanimivosti.

Kdor proda kako govedo živo na vago in jo mora gnati nekaj časa prej, da jo postavi na vago, se jezi, da se mu je govedo med potom tako spraznilo in da zato manj vaga. Kako se pa zabrani, da se goveda ne sprazni preveč? To bode povedal prihodnji «Korošec».

Kadar grmi in bliška, tedaj ne smemo stopati pod drevesa. To se dopoveduje v šoli otrokom in to ve že danes vsak človek. Marsikdo je pa morebiti že pomislil: «Ja, kaj pa je storiti tedaj, če sem v gozdu?»

Povedal bode to prihodnji «Korošec».

Kako pa moramo saditi sadno drevje, da se gotovo prime?

To bode tudi «Korošec» povedal.

Ali ste se že naročili na edino pravo glašilo koroških Slovencev, „Korošca“? Če še ne, pošljite takoj naročnino.

Dopisi.

Kotmaraves. (V odgovor «Miru».) Glašilo koroških Slovencev «Mir» z dne 25. kimavca

1909, štev. 42 je čutil zopet potrebo, da se obregne ob mojo osebo pod napisom: «Veselica pri g. Prosekarju na Plešivcu».

«Mir» vprašuje, kako je bilo pravzaprav s to veselico. Da so mislili (kdo pa), da bo imela veselica namen buditi kotmirske Slovence, da pa se je ta veselica izkazala kot prireditev ljubljanskih liberalcev — brrr — ki so baje na Kranjskem izgubili tla (strašno) in jih zdaj iščejo pri nas.

Na veselici so govorili g. dr. Müller, ki so ga poslali ljubljanski liberalci na Koroško razdirat edinost. (Da, da, ljubljanski liberalci pošljejo Korošca dr. Müllerja na Koroško razdirat edinost! Še krave so se smejale tej logiki «Mirovega» modrijana), eksžupnik Berce, češ, da brez fajmostra liberalci ničesar ne opravijo in pa živinozdravnik Ribnikar iz Ljubljane (seve sami «grand»-liberalci). «Mirova» gospoda bode že oprostila, da jim dam na vse to jasen in točen odgovor.

Dne 5. septembra t. l. je napravila pri meni podružnica sv. Cirila in Metoda za Kotmaroves in okolico shod, na katerem shodu so govorili gg. dr. Müller iz Celovca, župnik in tajnik glavne družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, g. Berce in g. tržni nadzornik in živinozdravnik Ribnikar iz Ljubljane, ki je tudi po shodu praktično pokazal na kravi, kako se ima ravnati z živino, kadar jo napejja, če živini kaj obliči, pri porodih in drugo, za kmeta jako važne stvari.

Izvestne gospode samo to peče, da ti govorniki niso zabavljali čez «Mir», kakor so oni navajeni pri vsakem shodu zabavljati čez «Lažikorošca».

Tukaj v Kotmarivasi je pač še vsak shod naše Ciril in Metodove podružnice imel namen, buditi kotmirske Slovence in ta namen se je tudi vselej dosegel. Če se je združila s takim shodom še kaka veselica, ni bil to gotovo namen uspraviti Slovencev.

Če pa nimajo veselice drugod tega namena in so se izkazali shodi mogoče le v probujo naših nemčurjev, ne morem zato in tudi nisem zato odgovoren.

«Gospoda» se tudi jezi, češ: Če bi nam bil g. Prosekar jasno povedal, kakor je bila njegova dolžnost, (?) koga pričakuje, oziroma je na Jesenicah povabil (oj, te Jesenice, kaj ne, te so v slabem spominu pri Vas) na svojo veselico, bi «Mir» te veselice seveda ne naznanil in brez «Mirovega» naznanila bi bil jaz spravil vse moje goste v kako malo kamrico. (Seveda, vse v ta črni «ravfenk»?)

O ti presrečna domišljavost «Mirovih» gospodov, kaj si vse ne domišljujete. Morda mislite in gotovo bode v prihodnje tudi od mene še zahtevali, da Vas grem vselej vprašati, bom li smel brez Vašega dovoljenja voziti gnoj na polje in travnike, orati, sejati i. t. d.

Se bode te morali pač počasi navaditi gospodje, če bode vesljali v početi smeri naprej, da bomo kmetje včasih kaj ukrenili, ne da bi Vas vprašali za milostno dovoljenje.

Zakaj pa «Mir» ni objavil, kakor sem naročil v Mohorjevi tiskarni, da napravi naša Ciril-Methodova podružnica svoj shod, saj sem dal tamkaj tiskati ves spored, lepake in vabila. «Mir» je pa to nalašč izpustil, ker bi Vi radi, da se vse Ciril-Methodove podružnice razbijejo. Zdaj pa zavijate oči, da to niste vedeli.

Da si nisem naročil govornikov iz Celovca, ima povod v tem, da imam izkušnje, ker so nas navadno pri naših shodih pustili na cedilu. Nihče ni prišel in bili smo tako večkrat v veliki zadregi, ker nismo imeli nobenega govornika.

Prosim torej, da se mi ta velikanski greh milostno odpusti blagovoli.

Da mi je g. Erath preskrbel prošnjo in da je šel h gostilničarju Otovitzu v Slavlje radi točenja za to veselico, zato je bil od mene, in sicer iz mojega lastnega žepa tudi plačan. Vsa druga pota pa, katera sem imel, ker se je od vseh krajev delalo zapreke tej veselici, sem storil zastoj. Vi pa ste pač vajeni, da se Vam mora za vsako reč imenitno plačati in ne storite niti koraka zastoj.

In če bi tudi ne dobil dovoljenja za točenje ta dan, bi dal pač vse zastoj, saj bi dal zastoj le vsem mojim dobrim sosedom, prijateljem in znancem-Slovincem od blizu in od daleč, ki so v tako ogromnem številu prišli na ta shod in veselico.

Da, da, gospoda, samo črna zavist Vas grize in gloda, da se je ta shod tako imenitno obnesel brez Vas in Vašega dovoljenja.

Le poskusite v prihodnje javno v «Miru» odgovarjati in odvracati naše ljudstvo od takih shodov in nedolžnih veselic, kakor ste to delali zadnjič večalimanj skrito, pa brez vspeha, in naši koroški Nemci in nemčurji Vas bodo imenovali brate in Vas veselja objemali, da ste jim začeli tako lepo pomagati pri raznarodovanju slovenskega ljudstva na Koroškem.

Na drugo notico v «Miru» pod napisom: «Korošec g. Prosekar» odgovarjam, da sem se na Jesenicah zahvalil Ciril in Metodovi družbi res le v imenu naše kotmirske poružnice. Da pa so to zahvalo odobraval tudi še drugi, izven našega kraja, mi svedoči to, da so se odlični, zavedni kmetje-rodoljubi izrekli napram meni, da sem storil prav in da naj sporočim tudi glavni družbi, da se ji tudi oni zahvaljujejo.

Na zadnje izjavljam, da sem «Mirovim» zmiraj na razpolago in tedaj, gospodje, le zopet po meni.

V Kotmarivasi, dne 28. septembra 1909.

Mat. Prosekar, kmet.

Iz Ljubljane 25. septembra 1909. Prvikrat sva se srečala s celovskim «Mirom» v št. 42 z dne 25. kimavca t. l. na način, česar bi ne bil pričakoval ne kot slovenski narodnjak, ne kot duhovnik in ne kot zastopnik družbe sv. Cirila in Metoda. «Mir» vrši svoje pozitivno narodno delo s — povanjem. Zmerja me, da sem «eks župnik», ker sem, do skrajnosti izmučen, si izprosil vpokojenja. Po «Mirovem» so torej vsi vpokojeni župniki «eksžupniki». To vzamemo na znanje! — «Mir» me psuje menda tudi v zahvalo, da sem ga v težkih njegovih dnevih podpiral, agitujoč zanj od osebe do osebe. Takrat sem bil «prečastiti» in «velezaslužni». — «Mir» me zmerja, ker sem v Kotmarivasi zastopal družbo sv. Cirila in Metoda po naročilu družbenega vodstva. To psovanje ne zadeva toliko moje osebe, kot onih, ki so me poslali. «Mir» napada torej samo družbo sv. Cirila in Metoda, napada torej njeno plemenito delovanje, katero vidijo koroški Slovenci v družbeni šoli v St. Rupertu pri Velikovcu. — «Mir» obzaluje, da se nisem vrnil v Ljubljano s «suhim grlom». Od sedanjega «Mira» ne vsprejemam sploh nikakoga pogoščenja, nadejam pa se, da uvidijo posebno koroški Slovenci, kdo je njihov grobokop in da pokažejo škodljivim listom — vrata! — Vzornemu rodoljubu, g. Matiju Prosekarju, izrekam iskreno zahvalo za lepi dan, ki ga je priredil 5. septembra na Plešivcu, njemu, njegovi častiti rodbini in vsem cenjenim udeležencem prisrčni: Živio! Pridem še, ne da bi prosil v to dovoljenja celovskih narodnih lenuhov in prodancev.

Anton Berce, župnik.

Jezerko. (Epidemija.) Vsem je še izza lanskega leta znano, kako je vladal po naši dolini med otroki oslovski kašelj. Jedva pa je preteklo leto dni, so že iznova izbruhnile nalezljive bolezni, to pot zapovrstjo. Kdor je prestal ošpice, ta je dobil kasneje škrlatinko in navsezadnje še davico. Strah pred slednjo je nastal osobito v takozvanem Podlogu, kjer so ležali otroci malone v vsaki hiši v dobi od 3. do 14. leta. Nadaljno razširjanje epidemije je pravočasno preprečil g. okrožni zdravnik dr. Edvard Globočnik v Kranju s svojim razumnim, strokovnjaškim lečenjem. Sev je tudi g. dr. Krasnik z vbrizgavanjem protistrupa omejil nevarnost.

Izza Savinjskih planin. Češko kočjo so zatorili dne 15. prošlega meseca. Vobče je bil poset letos slabši od drugih let, kar je pripisovati slabemu vremenu in okolščini, da je otvoril Češki akademski krožek tekom letošnjih počitnic novo kočjo na Koritnici. Kakor druga leta, tako gre zahvala za imenitno oskrbovanje Češke kočje tudi letos gospodu planinskemu vodji Krču. Naše priznanje.

Pilberk. (Obesil se je.) V nedeljo, dne 19. m. m. zvečer se je obesil v tukajšnji ječi Rudolf Dreier iz Grabštanja. Bil je v službi pri tukajšnjem lekarnarju in je bil obče priljubljen med svojimi sovrstniki. Bil je strasten igralec in si je vsled tega nakopal precej dolgovi. Ker ni imel denarja, da bi jih bil poplačal, si ga je izkušal prav na roparski način pridobiti. Nekega kmeta, ki se je v gostilni bahal s svojim denarjem, je zasledoval po cesti proti Blatu, ga nazadnje prijel, vrgel na tla in mu vzel 840 kron. Ali dolgo ni vžival na ta način pridobljenih novcev. Že v soboto, 18. m. m. sta ga prišla doma v Grabštanju dva orožnika, ga po hudem boju ukrotila in vsega blatnega in povaljanega privedla k tu-

kajšnji sodnji. Dreier se je kesal svojega dejanja in ker se mu je nazadnje tudi mešalo pri pameti, je razcepil svoj telovnik, si napravil vrv in se obesil.

Pilberška okolica. (Letina.) Tu je zopet jesen s svojimi darovi. Medtem, ko nam je lanska prinesla obilo jabolk, nam bo podarila letošnja veliko hrušk in tudi češpelj. Kmetje, ki imajo dosti hrušvega sadja, bodo tudi letos pridelali obilo dobrega „hruševca“. Tudi jesenski poljski pridelki dobro kažejo. Ajde bo obilo, ako je ne požge slana. Krompir sicer ni tako debel, a vendar smo zadovoljni z njim. Tudi nekaj koruze, fižola, leče i. t. d. bodo shranile žitnice skrbnega gospodarja.

Iz Podjune. V marsikatero narodno hišo že prihaja „Korošec“, a vendar ga še pogrešamo tuptatam. Rojaki, širite ga med ljudstvom! Zahtevajte ga po vseh gostilnah in javnih prostorih. Sramota za nas, da visijo v gostilnah, v čisto slovenskih krajih, strupeni nemški časopisi ali pa umazani „Štajerc“. Mesto vseh teh listov podpirajmo in razširjajmo domači narodni list, in to je „Korošec“.

Vogrče. V nedeljo, dne 26. septembra t. l. se je ustanovila druga podružnica „Slovenskega šolskega društva“. Govoril je župnik M. Ražun iz Št. Jakoba v Rožu. Udeležba je bila bolj pičla in tudi udov je pristopilo le malenkostno število. Novorojeni podružnici želimo sladko spanje, ki se ji bo vsled slabosti itak kmalu pripetilo.

Borovlje. Slovensko delavsko tamburaško društvo „Strel“ priredi v nedeljo, dne 3. oktobra na Dolih pri „Neuwirtu“ tamburaški koncert. Nastopil bo tudi novi borovski pevski zbor. Koncert se vrši pri lepem vremenu na vrtu, pri slabem vremenu pa v prostornem salonu imenovane gostilne. K obilni udeležbi vabi vse narodnjake iz Borovelj in okolice odbor.

Glinje. (Slovenci in Nemci) Zadnje nedeljo so napravili Slovenci v naši občini nad Ždvoljami, Nemci pa v šmarješki občini v rebrih lov. Nemci so bili skoraj sami tujci, le nekaj borovških visokih glav, ki se radi štejejo med gospodo, je bilo vmes; delavca pa še enega niso povabili. Slovenski najemniki našega lova pa so povabili vsakega delavca, o katerem so le vedeli, da je lovec. Tako je prav!

Globasnica. (Vzgleđ narodnjaka.) V nedeljo, dne 12. septembra je prišel po užigalice k Paherju mož, ki je doma iz Goriške in ima le to, kar si prisluži s svojimi žulji. Ko mu posestnikova gospa ni dala slovenskih vžigalic, rekel je čisto neustrašeno: „Mislim sem, da bodem dobil tu na slovenski zemlji slovenske vžigalice.“ Tako neustrašeno zastopa našo stvar mož, ki mora hoditi s trebuhom za kruhom. In mi domačini, mi, ki smo vzrastli na slovenski zemlji, mi, ki živimo od slovenske zemlje, mi, ki imamo morebiti še posestva na slovenski zemlji in, ki plačujemo več: kaj pa storimo za našo slovensko stvar mi? Mi si še na domačih tleh ne upamo zastopati svojih narodnih pravic in se pustimo komandirati od kakega privandranca, kateri še vrh tega živi od naših denarjev! Ali bomo zmiraj tako ponižni?

Šmarjeta v Rožu. (Prva klofuta.) Občinski lov v naši občini je bil pod roko oddan za zelo nizko ceno trem nemškutarjem, ki se delajo za velike prijatelje kmetov, ki jim pa v resnici le škodujejo. Prej, ko je imel g. Winkler iz Borovelj naš lov, je bilo vse v redu in mi nismo imeli nikoli kakih sitnosti. Zdaj pa, ko imajo ljudje, med katerimi ima Ober-kmet Ogrizček prvo besedo, naš lov, je vse drugače. Pred kratkim so našli v nekem rovu kožo od srne in takoj so zaprli skozinskož poštenega mladeniča, ker so ga ti kmetski in nemčurski „prijatelji“ začeli dolžiti, da on divjačino krade. Seveda so ga morali čez teden dni izpustiti iz zapora, ker mu seveda tega, česar on ni storil, niso mogli dokazati. Šmarječani, to je prva klofuta, za katero se imamo zahvaliti našim novim lovcem. Sicer: kdo pa bo plačal škodo in zamudo mladeniču, ki je bil tako dolgo zaprt?

Svetnavas. (Postaja.) Ali je na merodajnih mestih državne železnice znano, da se vrši vsak četrtek v Celovcu tedenski semenj in da se vozi ta dan vse polno domačega ljudstva iz Rožav mesto po opravkih, torej da je potreba več železniških vozov? Znano je, dobro znano, ali gospodje pri upravnistvu si mislijo: za kmeta in

delavca je itak vse dobro, samo da plača, potem pa se naj stiska, kolikor hoče! Seveda za tujce, za gospodo, ki se vozi za zabavo v naše kraje, za te se morajo postaviti cele vrste vagonov, da ne pridejo v dotiko s kakim navadnim človekom. Za te mora biti vse ugodno, jed in pijača napol zastoj (saj je znano, kako stiskajo!), povsod kažipoti, da revčki ne zaidejo, ceste lepo uglajene in jarki odstranjeni, da seveda kak avtomobil preveč ne poskoči in prehudo ne strese rah'očutne pasažirje. Kmet pa vozi po takih cestah težke tovore, kakor hočeš in čeprav se konj niti v najhujšem klancu ne more odpočiti. Da bi le znala ta gospoda že enkrat frčati, mogoče bi nas domačine potem manj nadlegovala! Ali kakor nas stlačijo na železnici v četrtkih, to presega že vse meje. Kakor „haringi“ se tiščimo v 2 ali 3 vagonih, da niti dihati ne moremo. Če upravnistvo ne naredi kmalu v tem oziru reda, bomo znali priti v vozove prvega in drugega razreda. Potem bo šele visoka gospoda vihala fine nosove. Jaz prvi obljubujem, da pridem ob taki priliki črn kot zamorec. Ogljar.

Podgora. (Za smeh.) Ob cesti se resno pogovarjajo trije starejši možakarji. Pride mimo lep gospodič in zamrma „kutnom“. „Kaj ti smrkolin“, se razjezi eden, ki ni prav razumel, „boš nam pravil knobn!“ „Saj sam spadaš med to sorto ljudi in tem se spodobi držati jezik za zobmi!“ ...

Rožek. Kar čez noč se je razširila o našem županu govorica, da je bil obsojen na 1 leto zapora in na 3000 K globe. To gorostasno laž je spravljal v svet znani zlobnež, ki bo za to dobil plačilo v luknji pri ričetu, skriti nemčurji pa so jo takoj obesili na veliki zvonec. Ker drugega sredstva ni več, s katerim bi mogli naši nemčurji vzbuditi pri ljudeh nezaupanje v župana, začeli so z lažmi. Toda laž ima kratke noge in pred hinavcem se značajan mož ne vstraši. Vsak, kdor ima le količkaj čuta pravičnosti v sebi, kdor ve, kako težko stališče ima naš župan da mora skrbeti za svoje posestvo, uradovati in opravljati občinske posle popolnoma sam brez tajnika, ta mora priznati, da zasluži ta mož vsestransko zaupanje in najtoplejšo pohvalo, ne pa tako nesramno obrekovanje. Mi kličemo torej zavednim in pravičnim rožeškimi občanom: Oklenite se svojega župana in podpirajte ga v njegovem boju za pravičnost in za pravice kmečkega stanu.

Podgora. (Nova čakalnica) Vendar enkrat je ugodilo ravnateljstvo državnih železnic dolgotrajnim prošnjam in pritožbam: dobili bomo novo čakalnico na naši postaji. S tem pa se je porodilo zopet novo vprašanje, kake naj bodo napisi? Poslušajmo, kaj poročajo tozadevno «šlimec»: «In zbrali so se očelje podljubeljske gmajne, zahvalili se ravnateljstvu za izkazane dobrote ter ga naprosili, naj ukrene potrebno, da pridejo na čakalnico s a m o n e m š k i n a p i s i, češ, nemški tako vsak razume, slovenski napisi pa bi bili le hujskarija in izzivanje ter bi napravili na tujce slab utis.» Glasovali so za to seveda tudi «mednarodni» socijalni demokratje, katere ni sram, bratiti se pri vsaki priložnosti z vsenemškimi in nemčurskimi vojskovodji, da le ugonobijo domačo, slovensko govorico. To je res enakost in bratstvo, kapitalizem pa tudi ni ravno najslabša institucija. Kaj ne, da imamo prav?

Od Drave. Predzadnji „Mir“, števil. 40, od dne 11. t. m. piše, da je postal „Korošec“ grozno oseben in da bo „Mir“ prihodnjič analiziral njegove privržence in da pride najprej glava na vrsto. Ako „Mira“ to veseli naj le začne in tudi mi bomo začeli, a ne pri glavi, ker ta že itak smrdi, ampak pri repu.

Iz Borovske okolice. Nemški časniki poročajo, da so pri Podljubeljski občini sklenili, da se naj odpravijo slovenski napisi na postaji Podgora. Za vzrok so si poiskali tako neumnost, da bi bili težko drugo našli, če je sploh res da se je to pri občinski seji sklenilo. V tisti prošnji pravijo namreč, da za to ne marajo slovenskih napisov, ker se to Nemcem ne dopade!! Čujte, na slovenski zemlji smo Slovenci, plačamo za vožnjo, plačamo davke, dajemo vojake kakor drugi in zdaj bi naj sami odstranjevali slovenske napise, ker se kakemu zagriženemu Nemcu to zljubi. Zakaj pa hodijo Nemci na Ogrsko, kjer so samo madžarski napisi, zakaj v Prago, kjer so samo češki, ali na Poljsko, Italijansko, Francosko, kjer nemških napisov sploh ni? Pametni

Nemec ne pride v naše kraje, da bi na železnici bral nemške napise, ampak, ker so kraji lepi in zdravi, toraj sebi na ljubo in ne nam! Nastrihajte celo Furlanijo nemško, zato vendar Nemci ali sploh tujci ne bojo šli tja! Če pa še posebej — kakor pri nas, povsod najdejo tudi nemške napise, potem se pač nobeden ne pritoži, ki išče pri nas počitek ali zdravje. Kaj pa je na Kranjskem? V Ljubljani so zdaj samoslovenski napisi — in vedno je več tujcev! Če pa kdo pride k nam iz drugega slabega namena, tisti pa nam hoče škodovati, tega pa sploh ne potrebujemo! kak postopač, ki si kruh služi s tem, da zmerja čez Slovence, naj ostane le med Nemci! Kdor hoče pri nas iztrebiti naš materni jezik, da bi čedalje več moglo priti k nam nemških uradnikov, nemških obrtnikov, kmetov in delavcev, tistega ne potrebujemo. Slovenska zemlja naj da v prvi vrsti kruh domačinom, ne pa pritepencem, kateri bi slovenski kruh in denar jemali, naš jezik pa zaničevali! S tem pa, da sami zaničujemo svoj jezik, škodujemo domačinom in se prodajamo tujcem! Zato kar ne moremo verjeti, da so res domačini Podljubelom kaj tako neumnega sklenili. Treba bo da ljudstvo samo govori, treba bo vsakega poučiti in napraviti novo prošnjo, v kateri rečemo „mi nič nimamo proti nemškemu napisom, zahtevamo pa kot domačini in davkoplačevalci povsod tudi slovenski napis!“ Tako prošnjo priporočamo celemu Spodnjemu Rožu!

Čeplče pri Šent Štebnu v Junski dolini. Iz češplje je padla Butejova tako nesrečno, da je zaradi tega umrla.

Sv. Rozalija in Ema pri Globasnici. Na rozarsko žegnanje pride na naš hrib vselej dosti ljudi od blizu in daleč. Toliko, kakor jih je bilo pa letos, jih ni vselej. Bilo je, kakor v mravlinčaku. Popoldne so bili v gostilnah v Št. Lipšu in Globasnici (kakor po navadi) godci. Slovenci bi imeli vselej prej izvedeti, kateri gostilničarji nam Slovincem niso nasprotni. V Globasnici je pri «Šoštarju» naš «Narodni dom».

Velikovec. Pri našem «štajramtu» (davkarji) ni Slovence. Na Nemškem pride kmet v davkarijo in pravi: «Jaz hočem plačati», naš slovenski kmet je pa vesel, da v «štajramtu» le hočejo vseliti njegove s tridimi žulji prislužene krome. Kdaj se bo že tudi Slovincu v glavi zjasnilo, da si bo mišlil: Če moramo Slovenci plačevati, naj bo pa vendar že uradnik tudi Slovenec, da bodem mogel z njim po domače govoriti.

Šmihel pri Pilberku. (Nove orgle.) V nedeljo, dne 3. oktobra, se bodo blagoslavljale pri nas nove orgle. Tudi stare niso bile majhne. Bile so svoj čas v stolni cerkvi v Celovcu. Te bodo pa še večje in bodo čisto po novem narejene. Vsa čast župniku in farmanom, ki imajo tudi za cerkveno petje in orgljanje smisla!

Brnca pri Beljaku. Na Brnci pri Beljaku zidamo vrli narodnjaki svoj „Narodni dom“. Kljub velikim zaprekam, ki so jih povzročali naši nemčurji (kakor znano, je dež odbor na priziv nemčurjev delo na več tednov ustavil), se bliža lična stavba svoji dovršenosti in bo otvoritev „Narodnega doma“ najbrž že v enem mesecu. Stroški za stavbo bodo iznašali okroglo 4600 K, kar pomeni za ondotne razmere naravnost ogromno svoto. Dohodkov imajo zabeležiti do danes samo okrog 700 K, dasi so izdali v koroških listih večkratne prošnje na koroške rodoljube; potem takem se nam mora zdeti umevno, ako je vrle Brnčane jelo skrbeti, kako pokriti stroške. Sicer se je ponudila „Krščansko-socialna zveza“ v Celovcu, da prevzame vse stroške za stavbo, ako se „Narodni dom“ vpiše kot njena last, toda vzorni možje si nikakor niso hoteli vezati rok ter so odklonili to ponudbo. „Narodni dom“ ostane last tamošnjega tamburaškega društva „Dobrač“. Z ozirom na veliko važnost, ki jo je pripisovati „Narodnemu domu“ na Brnci posebej vsled tega, ker je Brnca že od nekdanj bila središče narodnega življenja v ogroženi beljaški okolici, se obračamo posebno do vseh izvenkoroških rodoljubov z iskreno prošnjo, naj bi našim požrtvovalnim rodoljubom na Brnci priskočili z darovi na pomoč in jim tako pomagali iz obupnega položaja. Darove, ki se bodo objavljali v slovenskih listih je pošiljati na naslov: Ivan Miklavčič, trgovec na Brnci pri Beljaku, Koroško.

Velikovec. (Velikovški okrajni šolski nadzornik in slovenščina.) V zadnjem

„Miru“ pravi nekdo, da je govoril z nadzornikom Soherjem. Pravi, da je nadzornik rekel, da odobrava načelo, da se naj pri pouku bolj upošteva materinščina. (Torej pri nas slovenščina.) Mi sicer vemo, da bi bilo edino tako poučevanje pametno in naravno, vendar ne verjamemo, da bi bil rekel gospod Soher pri c. kr. konferenci, da se naj slovenščina bolj upošteva pri pouku. Še ni dolgo namreč, kar smo govorili s slovenskim učiteljem in ta je ravno pravil, da hoče gospod Soher vse le nemško in le nemško. Sicer pa morajo vendar vedeti naši učitelji, ki so bili pri c. kr. konferenci, ali je gospod nadzornik res rekel, da naj se slovenščina bolj upošteva in jih prosimo, da bi nam o priliki (četudi ne zdaj v počitnicah) o tem sporočili, kajti važno je vedeti, če dá gospod Soher res take nauke, kakor se ž njimi hvali!!

Šmarjeta v Rožu. Ko so bili pred kratkim na lovu lovci, našli so v gori še svežo kožo srne. Ustrelil jo je bil divji lovec in jo slekel in raztelesil kar v gori. Meso je odnesel, kožo in drob pa je pustil tam. Na sumu je več ljudi. — Neki fant je tudi ustrelil kožo in jo je skril v grmovje. Pri tem delu ga je pa moral opazovati žandar ali pa kdo drugi, ki je to hitro žandarjem naznanil. Prišli so namreč takoj ponj žandarji in so ga odgnali v luknjico.

Šent Lipš pri Žleku. Naš učitelj Heuhel nas je zapustil, ker so se začele počitnice. Nekako bolj težko se je poslavljajal od znancev ali kaj da namerava, o tem ni povedal nikomur. Kmalu po njegovem odhodu pa je prišlo na šolo pismo, v katerem pravi, da ne pride več nazaj. Gospod Heuhel je bil Nemec, ali bil je Slovencem pravičen, bil je gotovo boljši kot pa tak, ki postane izdajica slovenskega naroda. Bil je sploh odkrita in dobra dušica. Žal, da se ni mogel naučiti našega jezika.

Železna Kaplja. V Železni Kaplji so se vršile 11. t. m. volitve občinskega odbora. Izvoljeni so sami „Nemci“ (!), le v prvem razredu en Slovenec. Celovške „Freie Stimmen“ se zaradi tega silno razburjajo, češ, da je s tem zagnan prvi slovenski klin v to dozdaj skozinsko nemško trško občinsko zastopstvo. In že gledajo v duhu, kako pade Železna Kaplja v slovenske roke. Reveži!

Beljak. (Nesreča na železnici.) V Beljaku je prišel med puhače dveh vagonov paznik Hofer, ki so mu ogrodje hudo zmečkali.

Gornji Dravograd. Tu se je poštni sluga Niescher, v strahu, da zamudi vlak, zaletel vozečemu vlaku naravnost v stroj. Kolesa so mu odtrgala obe nogi.

Klanče. Zadnje dni so prišli iz vasi St. Vida v našo prijazno slovensko vas štirje sinovi slovenskih staršev, ki so pa seveda nemškega mišljenja. Imeli so za klobuki nemške trakove, ponos nemškutarjev. Vprašamo Vas, ki ne spoštujete materinega jezika: Ali ste prišli, da boste nas pokvarili ali kaj družega? Odgovor pričakujemo.

Sv. Danjel. Pri nas se je osnovala podružnica kmetijske družbe. Ustanovni shod je sklical učitelj Miloš Danjski, ki je izvoljen tudi za podružničnega načelnika.

Iz Podkloštra. Pliberška rudokopna unija je kupila od dunajske tvrdke Sauer avtomobil za 70.000 K. Ta bo prevažal dvakrat dnevno tovore iz Pliberka na Zilico in obratno.

Grebnj. Tu so ustanovili slovensko izobraževalno društvo.

Celovec. Franc-Jozefovo jubilejno hiralnico nameravajo osnovati v Celovcu. Pripravljalni odbor je pa toliko netakten, da pošilja tudi na Slovence in slovenskim občinam pisma samo v nemškem jeziku. Nemška predrznost je res — občudovanja vredna!

Pliberk. (Kakšna je nemška pravičnost?) Na slovensko vlogo proti slovenski stranki je izdalo c. kr. okrajno sodišče v Pliberku (ki je še po večini slovenski okraj) nemško rešitev. Stranka se je proti temu pritožila na pristojno predsedstvo c. kr. deželnega sodišča v Celovcu, ki je pa to krivico opravičilo sledeče: Po jezikovni naredbi, veljavni za Koroško, z dne 16./3. 1862, št. 865, Präs. in 8./4. 1882, št. 20.513, se ima izdati slovenska rešitev, če sploh mogoče, je tedaj in samo slovenski stranki, če izvira vloga od stranki, ki nemščine ni zmožna. Potem pa nadaljuje: Vi pa občujete s strankami tudi v nemškem jeziku, torej je nemška rešitev opravičena. Torej iz tega, če je kdo narodno pravičen

in občuje s stranko v njenem jeziku, torej s slovensko slovensko, z nemško pa nemško, iz tega sledi za sodišče, da mora delati dotični stranki narodno krivico in njene vloge reševati nemško. Iz tega sledi, da se v bodoče Nemcu ne sme več nemško odgovarjati. Ker se je pa nemška rešitev poslala tudi stranki v okolišju pliberške sodnije, ki stanuje v gorah in je izključeno, da bi znala nemško, smo radovedni, kako bi utemeljevalo sodišče svoje postopanje na to stran. Po našem mnenju bi se ta utemeljitev glasila sledeče: Ker stanuje stranka v pliberškem okraju, se smatra kot dokazano, da zna nemško.

Rož—Apače. Zadnji «Korošec» je povedal, kako je bil govoril gosp. doktor Arnejc pred šestimi leti na narodnem shodu v Apačah. Že tedaj smo dejali, da nam ni ljubo, da moramo pisati take stvari, ali gospodje nas prisilijo k temu. Pokazati moramo vendar, kaka je narodnost ljudi, ki so si vzeli kar sami od sebe v najem politiko na Koroškem. Da je govoril gospod doktor Arnejc tako, je resnica. To vedo tudi gospodje politični tovariši Arnejca in «Mir» si ni upal reči, da to ni res. Mi pa povemo danes še to, da je bil ta narodni shod uprav zborovanje Ciril in Metodove podružnice. Tako se je govorilo po zborovanjih Ciril in Metodovih podružnic ne samo v Apačah, ampak tudi drugod. Tu toraj vidimo, zakaj se zdaj dela proti nji. Ker si zdaj ne upajo govoriti na zborovanjih Ciril in Metodovih podružnic več tako, so pa dejali, da teh podružnic ne sme več biti na Koroškem. Delovanje proti Ciril in Metodovi družbi se ni začelo šele po glavni skupščini na Jesenicah in tudi ne šele po glavni skupščini v Bohinjski Bistrici. Začelo se je že pred več leti. Gospodje so uvideli, da narodnjaki več dajo za družbo. Ker si pa pridobi vsak, ki dá 200 kron (to je pokrovitelj) glas (in sicer toliko glasov, kolikokrat dá po 200 kron; če da 600 kron ima toraj 3 glasove) so ti gospodje uvideli, da bodo dobili narodnjaki v kratkem premoč pri glasovanju in so že tedaj začeli misliti, kako bi mogli vladati ljudi z drugimi pripomočki. Podružnice Ciril in Metodove družbe so se jele zanemarjati in namesto teh so se začela ustanovljati krščansko-socialna izobraževalna društva. Čakali so na ugoden trenutek, da so mogli zastaviti proti družbi kanone.

Gospodje so vedeli, da si pridobi vsak z tem, da daruje družbi 200 kron, odločujoč glas pri glavni skupščini. Ker je bilo več tako radodarnih narodnjakov so morali tudi vedeti, da bodo dobili ti prejalislej premoč. Če so res narodnjaki pomagali bi si bili lahko na drug način. Darovali bi družbi velikokrat po 200 kron in premoč bi ostala njim, slovenskemu narodu pa bi bili s tem veliko pomagali. Pa tu vidimo ravno, kam pes tace moli. Ti gospodje bi radi povsod le komandirali. Denar naj pa dajo drugi. Zato so znašli sedaj, da jim je družba naenkrat preveč liberalna. Zato so si ustanovljali kršč. soc. izobraževalna društva. Če bi pa videli enkrat narodnjake pri izobraževalnih društvih, bodo imeli pri roki zopet kaj drugega. Skratka: ti gospodje hočejo imeti vse pod svojo komando, iz žepa pa ne dajo nič. Družba, v kateri ne morejo delati več vse po svojem, ta družba je naenkrat liberalna, je profiverska in bogve kaj še vse. Očrniti se mora taka družba pri ljudstvu, in ker je naše ljudstvo verno, se mu pripoveduje, da je ista protiverska, da je liberalni bavbav i. t. d. Ciril in Metodova družba še ni delala kdaj proti veri in tega tudi nikdar ne bo storila. Vi pa le delajte proti družbi kakor hočete, čez nekaj časa bo vendar tudi naše ljudstvo izpoznalo vaše spletkarije.

Globasnica. Na tukajšnji utrakvistični (bi nič ne rekli, ko bi bila nemška) šoli, v popolno slovenskem kraju, delujeta zanimivi učni moči. Učiteljica, rojena Slovenka-Kranjica — zagrizena nemčurka, učitelj, rodom Štajerc — zagrizen Nemec. Vedeli bi radi, po kateri postavi je dovoljeno, da se na utrakvističnih šolah nameščajo učitelji, ki niso zmožni slovenščine, ali ki je nočejo znati. Seveda, kadar hočejo Nemci ali nemčurji kaj doseči, tedaj veljajo postave, še nategnejo se, če treba — za Slovence ni nobene, ki bi jim dala pravic. Vprašamo tem potom, li ne razpolaga deželni šolski svet s slovenskimi učnimi močmi? Kakor pa se govori in je tudi resnica, za Slovence (ki so ravnotako dobro absolvirali učiteljske, ali pa še boljše nego že nastavljeni sošolci) — nimajo nobenega mesta; da, niti po popol-

noma slovenskih krajih nimajo mest za nje. Mi ne rabimo Nemcev in nemčurk na naši šoli, ampak slovenske učitelje, ki bodo našo mladino vzgajali k ljubezni do domovine in za narod, kakor to zahteva § 71 šolskega in učnega reda, ne pa učitelje, ki navdušujejo za «deutschen Rhein». Nemški učitelj naj gre med svoje nemške brate na Štajersko, «die deutschgesinnte Lehrerin» naj pa gre tudi tja, od koder jo je veter prinesel, ali pa «zum Rhein, zum Rhein, zum deutschen Rhein!» Ljudje, ki ne časte naroda, med katerim živijo in ga celo sovražijo, niso vredni, da žive med njim. Kajpak, bindišarji so malo pametnejši in med njimi si je lahko prislužiti lavorov venec «raznarodovanja», kateri ga kinča vse življenje. Živelo, koroško nemčurstvo! Pa Heil!

Vogrče. Tukaj se je ustanovilo nanovo podružnica šolskega društva. Bog daj, da bi se ta z vso vnemo poprijela tukajšnega šolskega vprašanja in da bi storila v naš blagor več, nego je to storilo dosedaj strankarsko izobraževalno društvo. Želi si to vsak zaveden Vogrčan.

Šmihel pri Pliberku. V nedeljo, 3. vinotoka priredi popoldan izobraževalno društvo veselico. Uprizorili se bosta dve igri: «Spoštuj očeta in mater» in «Posestrimi». Ob ti priliki bodo nastopili tudi prvi Šmihelski tamburasi. Upamo, da pri govornikih strankarstvo ne bode našlo mesta in da se bodo slusatelji narodno navdušeni (kar je ob današnjih razmerah potrebno, kakor vsakdanji kruh) in zadovoljni vrnili domov. Dopoldan se vrši blagoslavljanje novih cerkvenih orgel, ki jih je sestavil strokovnjak g. Kuhar iz Vitrinja.

Sv. Peter na Vašinjah. Razpisano je mesto podučitelja. Upezarjamo šolske oblasti, da je Sv. Peter popolnoma slovenski kraj in da nam zavoljo tega pošljejo učitelja-Slovenca, ki bo vcepil v srca naše mladine ljubezen do naroda, katerega sin je. Učitelja, ki odtuja je mladino svojemu narodu in jo navdušuje za nemški «Reich», vrhutega še narod zaničuje in iz dna srca črti, takega pionirja «Pickelhaub» ni treba med nami, takemu ne moremo nikakor zaupati naše mladine. «Für die Kinder ist gerade das beste gut genug» — velja tudi za učitelje!

Sv. Peter na Vašinjah. S Kranjskega prihajajo venomer kupci, ki nakupujejo tukaj najlepša posestva ter jih potem razkosavajo. Kakor pozdravljamo naseljevanje bratov Kranjcev, tako obsojamo takšno protinarodno, izsesevalno postopanje takih kupcev, ki gledajo samo, kako bi nadržli ubogega kmeta.

Narodne zadeve.

Prijatelji, somišljeniki! Agitirajte posebno v tistih krajih, kjer je naš list «Korošec» že precej razširjen in priljubljen, od hiše do hiše in mu pridobivajte novih naročnikov. Eno sama beseda in pridobili ste nam novega naročnika. Tudi večjega truda se ne ustrašite. Saj veste, da se vojskujemo za dobro stvar, za napredek koroških Slovencev. Koroški oficijelni politiki nas hočejo vdinjati kranjski klerikalni stranki, kateri načeljuje tisti dr. Šusteršič, ki je za časa volilne reforme izdal vas poštene slovenske koroške kmete in delavce, po izdaji pa Vam grozil s palico. Slovenski mladeniči! Narodnjaki! Na agitacijo za naš list? Proč z izdajalsko politiko, živila prava narodna politika!

Priznanje domači obrti. Naši domači orožni obrti staroznane tvrdke: «Prva borovska orožnotovarniška družba «Peter Wernig» dr. z. o. z.» je došlo zopet zaslužno priznanje. Egipčovski podkralj je naročil četverocevko imenovane družbe (patentirane v vseh državah), v lastno vporabo. To naročilo dokazuje najjasneje posebno porabljenost tega orožja, kojega glas je segel daleč preko mej naše monarhije. Opozarjamo torej zopet in zopet interese na to res izvrstno orožje in s tem tudi na imenovano jako solidno tvrdko.

Ustanovni občni zbor Sokola v Borovljah, prvega na Koroškem, bo v nedeljo, dne 3. oktobra ob dveh popoldne v Doleh pri Borovljah.

Klerikalci in 20. september. Vsak pošten Slovenec je žaloval ob obletnici žalostnih dogodkov, ob grobu nedolžnih žrtv Adamiča in Lundra. Vsak zaveden Slovenec se je spominjal dne 20. septembra vseh onih nesrečnežev, ki so izgubili pri lanskim dogodkih največje bogastvo, preljubo zdravje — za vedno, vsak narodnjak se je s potrjim srcem

spominjal onih mnogih zapornih obsodb, ki so vzele marsikateremu rojaku zlato svobodo. 20.000 poštenih Slovencev je romalo ta dan na grob narodnih mučenikov Adamiča in Lundra. Vlada je vse za ta dan pripravljene dostojne in mirne prireditve zabranila, in pri tem jo je na svinjsko-zloben in škandalozen način podpirale klerikalno časopisje, posebno «Slovenec», ki je zasramoval in psoval vse tiste poštene Slovence, kateri so si upali — za časa klerikalne strahovlade na Kranjskem — razobesiti v znamenje žalovanja črne zastave. Klerikalno časopisje je pljuvalo na grob tistih, ki so izkrvaveli na ulici. Da bodo naši bralci vedeli, kako nesramno je pisal o tem narodnem prazniku posebno «Slovenec», glasilo klerikalne stranke, jim moramo povedati, da je «Slovenec» članek o naših narodnih mučenikih Adamiču in Lundru prinesel ptujski nemčurski «Štajerc» skoraj dobesečno. «Slovenec» in «Štajerc» sta torej v bratski slogi pljuvala na grob naših nedolžnih žrtev Adamiča in Lundra. Pošteni slovenski koroški kmetje in delavci, zapomnite si to!

„Mir“ in zveza z Nemci. Zadnji «Mir» predbaciva kranjskim naprednjakom zvezo z Nemci. Svetujemo oficijelnim slovenskim politikom na Koroškem, naj se v prvi vrsti za svoj nos porukajo. Pri vsaki priliki se vežejo s tistimi krščanskimi Nemci, ki so svoječasnno psovali koroške Slovence s cigani in nedavno iz narodnega šovinizma predstavili koroške odločno narodne Sele — na Kranjsko, kar je tudi v «Miru» vzbudilo hudo jezico. Torej gospoda, le počasi!

„Najstarejši zagovornik koroških Slovencev“ — pozabljiv. Za časa volilne reforme se je preselil «najstarejši zagovornik koroških Slovencev» iz Celovca v Ljubljano. Neustrašeno je branil koroške Slovence in marsikatero britko zabrusil tudi bratcem klerikalcem: nepristransko je delil klobute na levo in desno. Tudi na zunaj se je za časa svojega bivanja v Ljubljani privoščil malo izpremembo. Opustil je staro firmo: «Slovenec!» Ne vdajmo se» in začel zagovarjati pod novo firmo «glasilo koroških Slovencev». Toda kaj se je zgodilo? «Freie Stimmen» so zavpile, da je «zagovornik» Kranjec in takoj je bila vsa pisarna «najstarejšega zagovornika koroških Slovencev» po koncu, češ, kako si morejo dovoliti «Freie Stimmen» tak priimek «zagovorniku koroških Slovencev». Kar jeze so se penili vsi pisarji, tako so bili razburjeni nad tem predrznim nemskonacionalnim glasilom. A časi «zagovornikovega» bivanja v Ljubljani so minuli in pricapljal je zopet nazaj v Celovec. Bil je torej zopet koroški «najstarejši zagovornik koroških Slovencev». Kar so mu torej svojčas «Freie Stimmen» predbacivale, to zdaj on sam predbaciva našemu listu, o katerem se tako rad izraža, da je kranjski «Korošec». Mi mu pustimo to veselje, obžalujemo pa, da se bojuje ravno «najstarejši zagovornik koroških Slovencev» zoper nas s tistim orožjem, katerega se poslužujejo naši narodni nasprotniki v boju zoper vsakega narodnega Slovenca na Koroškem. Marsikateri «Mirov» privrženec bi nam znal zapeti o tem žalostnem dejstvu še bolj žalostno pesem, marsikateri koroški slovenski rodoljub bi nam mogel povedati, kako ga je zbolelo v dno srca, ker so narodni nasprotniki ravno s besedo «Kranjec» tako uspešno agitirali zoper njega in njegovo stranko. «Mir» je torej že pozabil, kaj ga je svojčas tako hudo bolelo. Sicer se je pa o «Mirovem duševnem očetu» že večkrat govorilo in tudi pisalo, da je slab kristjan. To bo tudi resnica, ker mu menda še one besede niso znane: «Kar nočeš, da bi ti drugi storili...

Trg Trbiž je postal vsled cesarjeve odločbe mesto.

Gospod odvetnik dr. Müller leži «Mirovcem» najbolj v želodcu. Ne bomo več omenjali ostudne kruhoborske vojne, katero je oznanjeval in še oznanjuje «Mir» v svojih predalih direktno ali indirektno zoper gospoda dr. Müllerja, odločno pa zavračamo zadnji nesramni napad na tega odličnega gospoda, češ, da so ga poslali ljubljanski liberalci na Koroško razdirat edinost. Enkrat za vselej bodi «Mirovcem» povedano, da je prišel gospod odvetnik dr. Müller brez vsakih liberalnih nasvetov na Koroško, in da je bil k temu kot koroški rojak - domačin tembolj opravičen, ker ima ravno kot tak nekako naravno pravico do delovanja in življenja med svojim ljudstvom. Edinosti na Koroškem ni razdri gosp. odvetnik dr. Müller, pač pa tisti takomenovani Korošec, ki je prišel pred leti s culico

pod pazduho s Kranjskega, pregnan od dr. Šušteršiča na Koroško, kjer klanfa sramotilne pesmi o poštenih možeh — ter tisti gospodje, ki so tako nesramno napadali našo dično Ciril - Metodovo družbo, brez katere bi slovenski narod živel morda samo še v zgodovinskih knjigah. Napori naših narodnih nasprotnikov, združenih zoper nas v «Schulvereinu» in v «Südmarki», Rosseggerjev bojni klic in dvamilijonski sklad, vse to nam na ves glas naznanja, da se pripravljajo Nemci na odločilni napad na našo prekrasno slovensko domovino, katero brani edina naša obrambna organizacija, Ciril - Metodova družba s takim občudovanja vrednim vspehom, kakor še nikdar poprej. In vendar so koroški oficijelni politiki zavrgli njeno pomoč z izjavo, da ne potrebujejo na Koroškem, izvzemaši politično društvo, nobene druge organizacije. Tako razdirajo edinost, kriydo pa valijo na druge. Nas pa tolaži zavest, da bo te brezdomovince slovenski narod na Koroškem še v pravem trenutku eksemplarično — obsodil.

Našim „narodnjakom“ pač ni ljubo, da je povedal «Korošec», kako je govoril gosp. dehtar Arnejc pred šestimi leti na narodnem shodu v Apačah. Mi pa ne moremo kaj za to, da moramo priobčevati take resnice. Čemu pa ruje proti Ciril - Metodovi družbi? Za danes Vam povemo le to, da imamo še veliko enakega gradiva.

„Mir“ vedno bolj zanimiv! V boju je napredek. Kako napreduje «Mir» v boju proti «Korošču», kaže najbolj naslednja statistika:

člankov o «Korošču»	7
> > dr. Müllerju	4
> > gospodarstvu	—
> Ciril-Methodovi družbi 1 (uvodni članek)	
raznoteri članki	24 (z obramb. vred).

Te številke jasno kažejo, kakšno jezo gojijo pri «Miru» napram «Korošču». Ko bi mogli, s kostmi in kožo bi ga pohrustali. Toda bolj ko ga boste grizli, bolj se bo pital in odebil! Dotlej pa dober tek!

V želodcu leži „Korošec“ „Miru“, kajti posvetil mu je sedem člankov, skoraj polovico cellega časnika! Prišel je v veliko čast pred Bogom. Da, se celo na nižjo stopinjo je padel, nego leži «Štajerc» in «Freie Stimmen»! Saj smo večkrat brali v «Miru»: «Korošec» je slabši nego «Štajerc»! Prav tako, takšnega poklona se veselimo! Požokali smo pač zopet enkrat pošteno v sršenovo gnezdo in zdaj frejjo razdraženci okrog, kakor bi se jim zmešalo. Pa tudi lahko —! Svetujemo samo, da bi prihodnjč kar cellega «Korošca» ponatisnili. Bili bi zelo hvaležni!

Za Mirovega dopisnika in urednika so Breže na Zgornjem Koroškem, za vse druge ljudi pa so iste na Spodnjem Koroškem, ker je med Gornjo in Spodnjo Koroško meja Beljak.

„Lažikorošec“ in — „Lažimir“. «Mir» je imenoval «Korošca» — «Lažikorošca». V zadnji številki pravi, da je «Korošec» zaradi tega «Lažikorošec», ker izhaja na Kranjskem. Povejte, kje pa se naj tiska v Celovcu? V Mohorjevi tiskarni se tiska «Mir», druge tiskarne so pa nemaške. Če bi se tiskal «Korošec» v nemški tiskarni, bi pa zopet dajali, da je nemškutar. Sicer ste menda pa pozabili, da se je tudi «Mir» že tiskal v Ljubljani, v kljub temu pa je imel na 1. strani natisnjeno, da je «Glasilo koroških Slovencev». Potem pa še nekaj drugega. «Mir» bi imel delati mir, dela pa le razpor pri Ciril in Metodovi družbi. Reci bi se mu imelo «Nemir». Ker mu menda to ime ni prav po volji, imenovali ga bodemo zanaprej «Lažimir».

Kadar drugega ne morejo, pa zaviljajo resnico. Kdo? Gospodje okoli «Mira». Ker je neki učitelj pisal, da potrebujejo mladi neizkušeni učitelji pri narodnem delovanju izkušenega svetovalca, kateri vsakega pozna in ve, katerega je treba malo zadrževati, katerega pa malo osrčiti, pa pravi «Mir», da gospodje zgodaj trobijo «na povrnitev iz vojske». Svetujemo, da pregledate malo stare letnike «Mira». Prepričali se bode, da je pisal na ta način že neki trezen politik, ki nikakor ni daleč od vas.

Kdo je tvoj bližnji? Katekizem pravi: vsak človek. Klerikalci pa pravijo: kdor pripada klerikalni stranki. Kdor tega ne verjame, naj bere «Narod». Tam notri bo videl, kake krivice prizadeva klerikalni slovenski kranjski deželni šolski svet takim učiteljem, ki nočejo biti neznačajni. Potem bo pa «Mir» govoril nekaj o značajnosti!

Slovenski učitelji! Šolski in učni red od leta 1905 pravi, da se morajo vzgajati otroci v šoli v narodnem duhu. Storimo to in ne zamudimo prilike, da poučimo še mladino o našem teptanem narodu. Obenem pa glejmo, da nemški in nemškutarski učitelji ne bodo odtujevali naše mladine. Zabeležimo si vse take stvari. To bi bilo proti šolskemu in učnemu redu, če bi se naša mladina odtujevala.

V Ljubljani se je vršil v dneh od 16. do 20. septembra t. l. III. shod narodno-radikalnega dijaštva. Udeležencev je bilo okoli 500. Shoda se je udeležilo tudi 120 čeških akademikov. Izmed referatov so bili najzanimivejši referat: o narodno-obrambenem delu, o jugoslovanskem vprašanju in o umetniški vzgoji dijaka. V nedeljo, dne 19. septembra je bil napovedan javen ljudski shod za slovensko šolstvo, na katerem bi imel nastopiti po en govornik za Koroško, Kranjsko, Štajersko in Primorsko, toda kranjska deželna vlada je v zvezi s kranjskimi klerikalci, ki so največji nasprotniki napredka slovenskega naroda, prepovedala ta, za nas Slovence tako važen shod. O narodno-radikalni dijaški struji, katere geslo je «Iz naroda za narod» in ki si je zapisala na čelo svojega programa delo za narod slovenski, izpregovorimo obsirneje v eni prihodnjih števil.

Kaj bo storil Metnic za Celovec? Celovška občina je čudno zadolžena. Se ni dolgo od tega, kar je vzela 10 milijonov posojila. (Za ta dolg mora cela Koroška dobra stati.) Zlaj pa potrebuje zopet denar in denar. Bode morala pa že zopet dežela, v kateri je tretjina Slovencev, dobra stati za dolgove tistih ljudi, ki bi Slovence najrajši pohrustali s kostmi vred. No, morebiti ji posodi pa zdaj Metnic denar brez obresti! Metnic je vendar «Ritter Eiler von» in nemški pregovor pravi: «Adel verpflichtet»!

Kako sodijo o podrobnem narodnem delu odlični politiki drugih, večjih in močnejših narodov, je razvidno iz govora, ki ga je imel bivši minister dr. Fiedler; rekel je med drugim: «V široki češki javnosti je do danes vkoreninjena vera v ysemogočnost takozvane politike. Tudi pri nas še vlada danes splošno mnenje, da vse to, kar si je postavil narod za končni cilj, morejo doseči poslanci s spretnim nastopom v državnem zboru in v deželnih zborih. Politika, to je po tem mnenju v prvi vrsti izbojovanje narodnostnih pravic. In merilo za pomen posameznih strank je pri nas obseg obljub, katere vsebuje njihov narodnostni program. Dospeli smo v razvoju svojega narodnega življenja predaleč, nego da bi mogli obstati na tem ozkoprsnem stališču. Treba je danes odkrito poudarjati, da so gospodarske koristi za narodov razvoj ravnotako važne kakor narodnostne, da, še več, da so gospodarski uspehi pogoj političnim uspehom. Naša politična zgodovina dokazuje skoro na vsaki strani, da je naša mogočna narasla gospodarska sila dosegla politični napredek in politične uspehe. V istem razmerju, v katerem se bodo izboljševale naše gospodarske in socijalne razmere, v katerem bode rastlo splošno blagostanje proizvodjalnih vrst in istočasno onih, ki so odkazani za stalno plačo, se bomo zblížali tudi uresničevanju svojih političnih vzorov. Tudi na končno rešenje kočljivega jezikovnega vprašanja bode imela odločilen vpliv gospodarska sila naroda. Pod vplivom poročil iz prejšnjih dob vzgojene so naše občanske vrste v vzdušju, v katerem se je pomen gospodarskih in socijalnih vprašanj za politični razvoj naroda cenil le v nezadostni meri. Ravno zaradi tega pa je treba med širšimi vrstami ljudstva širiti smisel za ta vprašanja v okvirju naše politike.» — Pomenljive besede, ki veljajo za nas še veliko bolj nego za Čehe. Da bi ne bile izpregovorjene samo gluhim ušesom!

S kakšnim pravopisom pišemo Slovenci? Ako pregledujemo starejše slovenske mašne knjige, zapazimo, da jih ne moremo tako gladko čitati kot n. pr. knjige Mohorjeve družbe, to pa zato, ker so posamezne črke od sedanjih različne. Nekdaj niso pisali c ali s ali z tako kot jih pišemo sedaj, marveč popolnoma drugače in še to zopet ne vedno enako, ampak v različnih dobah različno. Pisava, kakor jo imamo sedaj, se imenuje gajica, po slavnem hrvaškem pisatelju Gaju, ki jo je prinesel k nam od Čehov. Z gajico se ne pišemo tako dolgo, komaj kakih 70 let, in preden se je uvedla, so se tedanji slov. pisatelji zaradi pravopisa hudo prepirali. Vsak je rabil drugačne črke. Nekateri so pisali

z bohoričico, t. j. s pisavo ki jo je upeljal pred več kot 300 leti Adam Bohorič, slov. protestantski pisatelj. Bohorič je pisal vse črke tako, kot jih pišemo sedaj mi, le za c je rabil z, za s f, za š h, za z s, za ž sh in za č zh. Leta 1825 pa je uvedel, Metelko pisavo, ki se imenuje po njem metelčica, še preje pa Danjko danjčico. Vsak od teh pisateljev je hotel drugače pisati s, z, c in š, ž in č in uvesti še nekaj novih črk. Kar cela vojska je nastala tedaj zaradi črk. Hudo so se prepirali pisatelji med seboj in vsak je hotel zmagati. Ta prepir imenujemo slov. abecedno vojsko, ker se je šlo za abecedo. V tej vojski sta podlegla najprej danjčica in metelčica in bohoričica je prišla do veljave. Toda ne za dolgo, kajti bohoričico je izpodrinila nova pisava gajica. Nekateri so sicer nasprotovali gajici, toda polagoma je le zmagala in leta 1848 jo je uvedla tudi vla. Najstarejši slov. časopis «Novice», ki so začele l. 1848 izhajati v Ljubljani, so bile pisane začetkom v bohoričici, toda leta 1846 že popolnoma v gajici. Ravno sedaj smo obhajali stoletnico Ljudevita Gaja, začetnika gajice in velikega jugoslovanskega rodobjuba, ki je hotel zediniti vse jugoslovanske narode v en sam slovstveni jezik.

Gospodarska vprašanja.

Napenjanje goveje živine.

Vsled napenjanja goveje živine trpijo naši slovenski gospodarji vsako leto mnogo škode. To prihaja največ od tod, ker ne vedo, kakšna je ta bolezen, in seveda še manj, kako jo je zdraviti. S pričujočim člankom hočemo podati našim gospodarjem kratek pouk, kako se jim je ravnati pri tej bolezni goveje živine.

Ta bolezen nastane ob kratkem na ta način, da se nabere v vampu velrovi (plini), kateri se raztezajo in s tem pritiskajo ob vamp. Od pritiska se vamp napne, a velrovi ne morejo odhajati, in če ni v kratkem pomoči ter si obenem narava sama ne pomaga, mora govedi vamp počiti ali pa pogine.

Vzrok tej bolezni je krma. Ako žival povzije krmo, kakršna v želodcu hitro zavre, potem se naredi v vampu premnogo vetrov, kateri haš napenjajo. Napenjanje se napravi, ako živina prepožrešno žre in veliko klaje povzije, katera začne kmalu vreti in pri tem izloča veliko plinov. Taka klaja je: mlada detelja (posebno rdeča), lucerna, zeleno zelje (perje) od zelja, pesa, krompir i t. d., posebno ako so navedena krmila od dežja ali od rose mokre, ali od slane poparjene; ako se je živina take klaje prenajedla in se kmalu potem napila vode. Tudi napne govedo, če pride lačna na pašo, posebno na mokro ali rosno, ter tam žre prav hlastno.

Pri tej bolezni je treba goveji živini na vsak način hitro pomagati, če jo hočemo rešiti in oteči. Pri nas po Gorenjskem se pri tej bolezni govedi navadno pušča na ušesu, a ponekod ubogo žival podijo po vasi gorindol, tako da še hitreje pogine. Posebno puščanje na ušesu je samonasebi preneumno, bodisi pri tej, ali kakih drugih bolezni.

Zdravi se govedo, katero napenja, na več načinov:

Jako priprost način je ta, da se napravi povez iz slame, kakršna se rabi pri snopih za povresla. S to povezo obrzda govedo ter napravi za rogovoma voz. Dobro je na mestu, kjer pride povez v gobec, namazati jo s katranom ali s kolomazom (smirom za voze). Govedo je na ta način primorano žveči povez in pri tem se spuščajo velrovi skozi požiralnik. Dobro je, da se nato goved polije s prav mrzlo vodo po vsem životu ter s slamo od vseh strani močno obdrgne ter počasi vodi semintja.

Ker se pa na zgoraj popisani način ne more vselej ozdraviti napete živine, so izumili v ta namen posebne priprave, s katerimi se da napeta živina precej ozdraviti. Ena takih priprav je takomenovana požiralnikova cev, druga pa trokar.

Požiralnikova cev je do poldruega metra dolga priprava, katera je narejena iz zvite železne žice, ter od zunej s trdno teletino prevlečena, ali pa od kavčuka ali gutaperče. Na donjem koncu ima ta cev jajasto od 6—8 luknjic prebodeno, na gornjem pa ustni plošči pri trompeti podobno nastavko. Preden se ta cev rabi, se vtakne napeti živini v gobec mej čeljusti lesen kolček, kateri ima v sredi 4 cm veliko luknjo, skozi katero se cev z najstvim nastavkom naprej vpelje in vrh jezika v goltanec in skozi požiralnik v vamp vodi in tam toliko časa

pusti, da grede vsi vetrovizi vampa. Cev se pa more pred uporabo vedno z oljem ali kako mastjo namazati.

Vsled vetrovnega pritiska pride včasih nekaj krme v cev. Da se ta krma potrebi iz cevi, pridejana je cevi posebna palčica, s katero se lahko podreza skozi cev. Če se s to cevjo pravilno ravna, se jako hitro odpravi živinčetu napenjanje.

Še hitreje ter zanesljiveje ozdravimo pa napeto goved s pomočjo trokarja, s katero jo vbodemo.

Trokar je majhno bodalce okrogle ali ploščate oblike, boljši je seveda okrogel.

Vbode se v levo lakotnico tam, kjer je živina najbolj napeta, in sicer po sredi črte, katero si mislimo od kolka do zadnje rebre. Trokar se vzame v desno roko, palec se položi na držalo ter se zabode kakih 5—8 cm globoko v vamp, nožnica se trdno drži in bodalo odstrani; nožnica se na to nekoliko globlje porine in toliko časa pusti, da so vsi plini odstranjeni. Ako se nožnica zamaši, se jo z predreza bodalom ali s kako tanko palčico. Včasih se mora pri eni in isti govedi večkrat vamp prebosti, ker se vedno zapet plini naberejo. Rama, storjena po vbodu, naj se s kolomazom namaže.

Ako je živina na en ali drugi način ozdravela, naj se jo par dni bolj po malem krmi in sicer s tako krmo, katera ne napenja.

Oboje orodje, ima naprodaj naša kmet. družba v Ljubljani in sicer stane požiralnikova cev 12 K, trokar pa 5 K. Eno teh orodij bi moral imeti vsak boljši gospodar ali pa vsaj cela vas. T. J.

Kako se kravi zabrani nadležno otepavanje z repom pri molži? Vzame se približno 3 m dolga tenka vrvi, kateri se konca zvežeta skupaj. K temu zvezanemu koncu se pritrdi vrečica, napolnjena z dobrim periščem prodnih kamenčkov. Ta zanjka iz vrvi se obesi ob molži kravi na križ in sicer tako, da visi obtežena vrečica ob repu navzdol. Krava bode tako prisiljena z repom mirovati tako dolgo da se ji zanjka odvzame in v enak namen obesi zopet drugemu živinčetu. Naprava je zelo priprosta, pa zanesljiva.

«Zadruga.»
Vpliv gozdov na množino dežja. To vprašanje se je že večkrat razpravljalo. Zadnja temeljita razprava o tem prihaja iz Afrike. Vzhodno od velikega otoka Madagaskar je vrsta otočkov, ki se imenujejo Maskareni, in med temi otok Mauritius, ki je od leta 1810 last Angležev. Velik je približno tako kakor četrtina Koroške. V notranjem delu otoka se nahaja gorovje zmerne višine (do 500 m). Leta 1850 je bila še tretjina njegovega površja pokrita z gozdi. Tekom 30 let pa so gozde posekali in danes je le še desetina otoka gozdnata. Zato je Walter, asistent tamošnje meteorološke (vremenske) postaje, preiskal dobo od leta 1860 do 1907, da bi dognal ako je posekanje gozdov kaj vplivalo na vreme in množino padavin. Vspeh te preiskave je zanimiv. Množina dežja je ostala neizpremenjena, izpremenila pa se je razdelitev, in sicer neugodno. Prej, ko je še bilo veliko gozdov, je deževalo večkrat, zlasti popoldne, zdaj dežuje manjkrat, zato pa v izdatnejši meri. Število deževnih dni v letu se je zmanjšalo za 30. Rečič in potokov je na otoku dovolj, toda po letu usahnejo, dočim so v času zimskih dežev povodnji. Gozdi vplivajo torej na ta način, da enakomerno razdelijo vodovje, zadržujejo vlažnost in povzročajo tako milejše podnebje.

Raznoterosti.

Združenje slepcev. V Petrogradu na Ruskem so se združili vsi tisti slepci, ki se živijo z lastnim delom. Trgovsko ministrstvo je to organizacijo odobrilo. To združenje se je ustanovilo vsled tega, ker se misli, da današnje stanje slepcev zahteva izedinjene, da bi se izboljšal materijelni dobiček ter si je to združenje zaradi tega stavilo te dve nalogi: združiti hoče vse v Petrogradu rojene in tudi tam bivajoče slepce in jim zagotoviti delo in drugič, vsem na Ruskem nezdrženim delavcem-slepcom pokazati, da je potreba takih zvev. Po načinu dela razpada cela organizacija v oddelek za izdelovanje krtač, košev, masaž (slepi maserji imajo anatomsno znanje, masirajo po zdravniških predpisih ter imajo za to tudi zdravniška izpričevala sposobnosti). Daljši oddelek je oddelek pevcev, kateri pošilja pevce k društvenim in cerkvenim slavnostim in potem ženski oddelek, ki zgotavlja dela pletena in kvačkana. Organizacija pričakuje, da bode podpi-

rana, ker njih delo v ničem ne zaostaja za delom normalnih ljudi.

Kaj in kako naj se čita bolnikom? K bolniški postelji se večkrat priplazi jako neljub gost. To je dolgočas. Mnogokrat isti celo pospešuje ozdravljenje, največkrat je pa zelo škodljiv, ker se bolnik iz dolgočasa preveč peča s seboj in s svojo boleznijo. Tudi skrbi in žalostne misli ga začnejo mučiti. V takem slučaju morajo oni, ki ga obdajajo, skrbeti za to, da postane bolnik bolj raztrešen. To seveda nikakor ni lahka naloga, ker mora dotičnik dobro poznati bolnika, njegova nagnenja in način kako bolnika vzdržati v kolikor mogoče dobrem razpoloženju in dobri volji, kolikor je to sploh mogoče pri bolniku. Zabava ne sme biti taka, da bi postal bolnik pri tem vznemirjen in izmučen. Veliko ljudi je tega mnenja, da se to najlažje doseže s tem, da se bolniku kaj čita. Knjige in časopisi se dotikajo največ stvari, ki so bolniku oddaljene in nimajo nikake zveze z njegovimi razmerami. In vendar je čitanje lahko ravno tako škodljivo bolniku kakor dolgo govorjenje. Pri izbiri berila se lahko ugodi bolniku, da se mu čita kaj takega kar sam želi, ali nikoli naj se ne čita kaj takega, česar mi sami ne poznamo. Izogibati se mora vseh takih stvari, ki bolnika vznemirjajo in morijo. Male šaljive stvari bodo večkrat na mestu. Opustiti se morajo take stvari, ki zahtevajo veliko pozornosti bolnikove in katera ga preveč zanimajo, na drugi strani pa zopet take stvari, ki bolnika premalo zanimajo in dolgočasijo. Čitati se ne sme preveč glasno in ne predolgo. Med čitanjem naj se opazi, kako vpliva čitanje na njega. Preneha naj se takoj s čitanjem, ko se opazi na bolniku prve znake nevolje in vznemirjenja. Poslužujte se naših knjižnic, pridno segajte po knjigah, berite jih in kar nasjete primerne, čitajte jih bolnikom, kateri vam bodo gotovo hvaležni, če jih rešite muk dolgega časa.

:: Našim rodbinam priporočamo ::

Kolinsko cikorijo!

Lovske puške

11 vseh sestav, priznana delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom priporoča 52-29 Prva borovska tovarna orožja
PETER WERNIG
c. in kr. dvorni založnik v Borovljah :: Koroško. Slovenski ceniki brezplačno in poštne prosto.

Epilepsija. Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem. 52-38 Dobi jo zastoj in poštne prosto v 9
Labudovi lekarni, Frankobrod o. M. (Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Varstvena znamka: „SIDRO“

Liniment Capsici comp.,

nadomestek za 23

sidrov - pain - expeller

je vobče priznan kot **izvratno, bolečine te-lazeče in odvajalno vmetenje pri prehlajenju** i. t. d. Dobi se ga v vseh lekarnah za 80 v, K 1-40 in 2 K. Pri nakupu tega povsod priljubljenega domačega zdravila, naj se vzame le izvirne steklenice in skajlje z našo varstveno znamko „sidro“, kajti potem je gotovo, da se je dobil izvorni izdelek.

Dr. Richterja lekarna pri „zlatem levu“

v Pragi
Elizabetna ulica št. 5, nova.

Razpošiljatev vsak dan.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 3.000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 1/2 %

od dne vloge do dneva vzdiga.

☛ Kolodvorska cesta št. 27. ☛

Zamenjava in eskomptuje

izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menio. :: Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podr. v Splicetu in Trstu.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8— za komad. 1 52—39

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10— za komad.

Prodaja vseh vrst vred papirjev proti polovini po dnevnem kurzu.